

Consiliul Local Valea Chioarului

Primăria Valea Chioarului

***Strategia de Dezvoltare
a comunei
Valea Chiaorului***

2008–2013

Semnalele venite dinspre un mediu de afaceri din ce în ce mai exigent și mediul social adaptat la nivelul de civilizație al secolului 21 exprimă importanța vitală a investițiilor majore în satul românesc pentru crearea unui mediu propice dezvoltării socio-economice armonioase și durabile. Din păcate însă, mediul rural din România se confruntă în momentul de față cu situația nedorită de a pierde startul în procesul de dezvoltare din cauza unei deficiențe grave, și anume inexistența, sau starea precară a infrastructurii de bază și de afaceri. Așa cum construcția caselor începe prin ridicarea unei fundații sănătoase și stabile, așa și procesul de dezvoltare socio-economică a comunităților rurale din România trebuie să demareze prin construirea sau modernizarea infrastructurii edilitare, infrastructurii de transport, infrastructurii sociale și de afaceri, care, ulterior, să genereze creștere economică și socială prin investițiile noi realizate, prin creșterea atractivității mediului rural pentru populație și pentru mediul de afaceri. Odată cu aderarea României la marea familie europeană se prefigurează o explozie a investițiilor în infrastructura de bază și în diferitele sectoare ale economiei pentru crearea unui mediu propice dezvoltării durabile și creșterii bunăstării populației. Fondurile europene vor însemna pentru România următorului deceniu o pârghe financiară vitală pentru dezvoltarea armonioasă a țării. Astfel, programele concepute pentru reducerea disparităților dintre țările membre ale Uniunii Europene și regiunile acestora oferă posibilități de finanțare variate atât pentru autoritățile publice locale cât și pentru investitorii privați.

Putem spune deci, că elementul principal al strategiei concepute pentru dezvoltarea comunei Valea Chioarului constă în atragerea de sprijin comunitar pentru realizarea unor proiecte îndrăznețe însă obligatorii pentru creșterea bunăstării în comună, pentru consolidarea unui mediu infrastructural, economic și social propice dezvoltării durabile. Un rol important în procesul de atragere de sprijin financiar din partea Comisiei Europene îl joacă Programul Național de Dezvoltare Rurală, care prevede sprijin financiar atât investițiilor private în agricultură și serviciile conexe acesteia cât și pentru eforturile autorităților publice de a dezvolta și moderniza infrastructura socială și de bază a satului românesc este. Acești bani însă sunt disponibili doar celor care își pot încadra ideile în proiecte bine fundamentate, viabile și prioritare pentru dezvoltarea grupului țintă stabilit. Iar dovada caracterului prioritar și esențial al unui proiect este încadrarea lui într-o strategie de dezvoltare coerentă și pe termen lung prin care sunt stabilite clar prioritățile investiționale ale comunei atât în mediul public cât și în mediul privat.

Dezvoltarea armonioasă și de durată este rezultatul în timp al unei gândiri strategice, pe termen lung, care odată inclusă în cadrul unui document programatic devine amprenta conucătorilor locali, reprezentanților mediului economic și a populației asupra procesului de dezvoltare a comunității, dovada implicării tuturor factorilor implicați în procesul de planificare strategică a bunăstării comunității.

Realizarea acestor documente programatice este o prevedere a legislației europene care condiționează alocarea de fonduri comunitare de incadrarea proiectelor finanțate în strategii coerente de dezvoltare durabilă.

Primar,
Tuns Vasile

Colectiv de elaborare:

Consiliul Local Valea Chioarului:

POP AUREL VIOREL
COSTIN LUCIAN
POP IOAN
POP DUMITRU
VESCAN IOAN
SARMASI NISTOR CĂLIN
DALE TEODOR DOREL
POP VASILE
NECHITA AURELIAN
DAN DĂNUȚ MARIUS
ANDREICAN IOAN

Primăria Valea Chioarului:

TUNS VASILE– primar
POP AUREL VIOREL– viceprimar
CRIȘAN PATRICIA - secretar
APARATUL DE SPECIALITATE AL PRIMARULUI

CONSULTUS S.R.L. Baia Mare, Ro-430261,
Str.Olteneinr.4,Tel/fax.:0262/250634,mobil:0723631440,
email:office@consultus.ro,www.consultus.ro

Cuprins:

Analiză de situație

I. Analiză teritorială.....	10
1. Așezare.....	10
2. Infrastructura de bază.....	10
3. Relief.....	12
4. Resurse naturale.....	12
5. Clima.....	12
6. Flora și fauna.....	12
Analiza SWOT.....	14
II. Analiză economică.....	15
1. Economia.....	15
2. Agricultură.....	16
3. Turismul.....	19
4. Silvicultură.....	19
Analiza SWOT.....	21
III. Analiza socială.....	23
1. Date demografice.....	23
2. Sănătate.....	27
3. Învățământ.....	27
4. Religia.....	28
5. Cultura.....	28
6. Relații externe.....	29
Analiza SWOT.....	30
IV. Analiză de mediu.....	31
Analiza SWOT.....	32
Analiza SWOT generală.....	33

Domenii de intervenție pentru realizarea dezvoltării durabile

I. Infrastructura de bază.....	37
II. Servicii publice.....	38
III. Agricultură, Zootehnia și Silvicultură.....	39
IV. Turismul rural și agroturismul.....	42
V. Dezvoltarea activităților economice non-agricole.....	50
VI. Incluziune socială și promovarea egalității de șanse.....	52
VII. Cultură și tradiții.....	53
VIII. Mediul.....	54
IX. Relații externe.....	57
Fonduri postaderare.....	59
Proiecte pe categorii, surse de finanțare.....	67
Proiecte publice prioritare.....	69

Spațiul rural în România reprezintă o componentă cardinală a evoluției de ansamblu a economiei românești. Trei resurse rurale dau adevărata dimensiune a necesității restructurării agriculturii și dezvoltării rurale în țara noastră: suprafața agricolă utilă (14,8 mil. ha), forța de muncă agricolă (3,5 milioane) și suprafața totală a spațiului rural (90% din suprafața țării).

Dacă la aceste caracteristici rurale ale României, adăugăm faptul că țara noastră a aderat de puțin timp la Uniunea Europeană, apare evidentă necesitatea ca întreg ansamblul rural să devină în scurt timp un sistem economic și social modern, performant și dinamic.

În această perspectivă România trebuie să adopte politici rurale care să cuprindă elemente de accelerare a procesului de compatibilizare, în special în reglementarea dreptului la proprietate și garantarea acestuia, dar și în ameliorarea infrastructurii și a educației pe acest segment specific.

În precizarea politicilor agrare și rurale însă, trebuie să se pornească de la faptul că agricultura nu este numai o ramură economică producătoare de marfă și profit, ci este și un mod de viață, iar spațiul rural nu este numai un spațiu de producție, ci este, în același timp un spațiu social și cultural cu implicații complexe asupra stării de ansamblu a unei națiuni.

O provocare importantă o reprezintă dezvoltarea proceselor inovative bazate pe noi moduri de implicare a tuturor factorilor de decizie pentru a spori nivelul de participare și pentru a satisface interesele comune a tuturor grupurilor. Participarea cetățenilor oferă o mai bună înțelegere a cerințelor oamenilor. Acestea pot începe o evoluție culturală care să conducă la acceptarea unei mari varietăți de soluții, pentru a rezolva necesitățile diferitelor grupuri, menținând în același timp o identitate comună.

Strategiile pe termen lung trebuie luate în considerare cu atenție mai ales cu privire la viitoarele rezultate fructificate. Istoria a demonstrat că viitorul este în bună măsură determinat de trecut – astfel, curentele strategice, așa cum apar ele în prezent, trebuie examinate cu atenție. În același timp, trebuie acceptat că rezultatul real al acestora nu poate fi prevăzut deoarece situațiile neprevăzute pot și ele să exercite o influență importantă asupra acestora.

Curentele strategice se consideră a fi bazate pe trei mari grupe de factori:

1. schimbări sociale și politice;
2. schimbări economice (inovatii, dezvoltarea tehnologiei) și tehnologice;
3. schimbări de mediu/climaterice.

Principiile și obiectivele strategiei de dezvoltare durabilă:

Principii:

1. Durabilitate – conditii mai bune de trai pentru populatia saraca precum si un minimum de conditii necesare pentru un trai decent si pentru sanatatea si bunastarea tuturor;

2. Competitivitate – permite dezvoltarea economiei proprii în context regional, national si chiar international, promovarea unui sector privat productiv si competitiv;

3. Sprijin financiar – putere financiara care sa faciliteze accesul la o varietate de surse financiare pentru a satisface nevoile de investitii si dezvoltare.

4. O buna administrare – reactia eficienta si efectiva la problemele comunitatii prin responsabilizarea autoritatilor locale si parteneriatul cu societatea civila.

Obiective:

1. sa directioneze comunitatea spre dezvoltare economica cu scopul de a crea mai multe locuri de munca;

2. sa dezvolte un proces comun de organizare pentru a stabili prioritatile comunitatii, strategia si actiunile sale;

3. sa sprijine autoritatile publice locale în prezentarea strategiilor financiare si de investitii;

4. sa determine eficientizarea managementului.

Strategiile de dezvoltare locala sunt caracterizate de cel puțin sapte trasaturi care se recomanda managerilor de la nivel local responsabili cu acest domeniu. Cele sapte caracteristici ale strategiilor sunt urmatoarele : imagine asupra viitorului, creativitate, flexibilitate, activitate, create pentru actiune, orientare spre schimbare, orientare spre câstig durabil.

Strategia de dezvoltare locala este atât un proces de planificare, cât si un produs care promoveaza parteneriatul în rândul diferitilor actori de pe plan local:

1. administratia publica locala;

2. comunitatea locala;

3. sectorul privat;

4. reprezentantii societatii civile

cu scopul de a analiza împreuna problemele legate de dezvoltare, de imaginea creata pentru viitor /previziuni de viitor, de mobilizarea resurselor, de elaborarea strategiilor de dezvoltare, a proiectelor, precum si de implementarea, monitorizarea si evaluarea acestora.

Orice strategie de dezvoltare locala are o etapa introductiva care consta în diagnoza si analiza principalilor indicatori din comunitatea pentru care se realizeaza strategia de dezvoltare.

Realizarea strategiei de dezvoltare locală are la bază răspunsurile la 4 întrebări fundamentale:

1. Unde ne situăm în acest moment?
2. Unde ne-ar placea să ajungem?
3. Ce probleme trebuie să ridicăm și cum ajungem la acel nivel?
4. Cum trebuie să acționăm pentru a atinge acel nivel?

În aceste condiții, prezenta lucrare realizează un studiu referitor la dezvoltarea spațiului rural având în vedere teorii, problematică, interdependențe și constrângeri.

Analiza efectuată reliefează particularitățile și funcțiile spațiului rural insistând asupra conceptului de dezvoltare rurală și asupra elementelor ce reprezintă resursele și factorii acestei dezvoltări.

ANALIZĂ DE SITUAȚIE

I. ANALIZĂ TERITORIALĂ

1. Așezare

Comuna Valea Chioarului se situează în partea de sud-vest a județului Maramureș făcând parte integrantă din zona etnografică Chioar. Comuna, chiar dacă din punctul de vedere al populației poate fi considerată una mică, este compusă din 6 localități:

- ✓ Curtuiușu Mare
- ✓ Valea Chioarului
- ✓ Mesteacăn
- ✓ Durușa
- ✓ Vărai
- ✓ Fericea

Reședința de comună, Valea Chioarului este situată pe drumul european 58, Baia Mare – Dej, la o distanță de 35 km față de orașul reședință de județ, Baia Mare, 55 km față de Dej și la 112 km de Cluj Napoca. Accesul la satele aparținătoare, situate de-a lungul a 4 văi, se realizează prin drumuri comunale.

2. Infrastructura de bază

2.1. Infrastructura de transport

Accesul rutier la reședința de comună se realizează prin drumul european 58 Baia Mare – Dej iar legătura rutieră cu satele aparținătoare este asigurată de drumurile comunale aflate în administrarea primăriei Valea Chioarului.

Rețeaua totală de drumuri care se desfășoară pe teritoriul comunei Valea Chioarului însumează 42 km. Accesul la localitatea reședință de comună se realizează facil, în condiții foarte bune, dat fiind clasificarea drumului de legătură ca și drum european. Accesul la satele aparținătoare în schimb se realizează anevoios pe drumuri pietruite, sau betonate (asfaltate) parțial. Drumurile comunale pietruite Valea Chioarului – Mesteacăn, Valea Chioarului – Durușa, Curtuiușu Mare – Fericea sunt într-o stare avansată de degradare traficul realizându-se în

condiții grele. Drumul comunal Valea Chioarului – Curtuiușu Mare a fost realibilitat în anii trecuți însă covorul asfaltic prezintă deja semne de degradare necesitând lucrări de reabilitare. Drumurile vicinale și de interes local sunt pietruite.

Accesul rutier la comună se realizează prin mijloace auto – autoturism, autobuz, microbus – comuna nefiind parte a rețelei de căi ferate. Distanța de la centrul de comună la stația CFR cea mai apropiată – Baia Mare – este de 35 km în timp ce gara Dej este la o distanță de 55 km.

2.2 Infrastructura tehnico-edilitară

În momentul de față singura localitate în cazul căreia putem vorbi de un sistem de alimentare cu apă este reședința de comună, Valea Chioarului, însă și acesta prezintă o serie de neajunsuri. El reprezintă o soluție mai mult improvizată luând naștere de pe urma asocierii dintre un grup de gospodării care, prin aport propriu și cu ajutorul primăriei și-au pus la punct rețeaua de alimentare cu apă prin captarea a mai multor izvoare. Acest sistem, chiar dacă funcționează în momentul de față, nu satisface necesitățile întregii localități, iar soluția tehnică nu permite realizarea unor activități economice susținute. În cazul satelor aparținătoare nu putem vorbi de un sistem centralizat de alimentare cu apă, populația deservindu-se prin soluții improvizate și parțiale și fântâni de adâncime. Rețeaua de canalizare și epurare a apelor reziduale nu există.

Nu există rețea de alimentare cu gaze naturale. Populația folosește gazul de butelii.

Energia electrică este asigurată de Renel la un număr de 795 mici consumatori.

2.3 Telecomunicații

În comună există telefonie digitală, prin Romtelecom, cu un nr. de 400 abonați. De asemenea comuna dispune de 2 ghișee poștale.

Rețeaua de internet este asigurată de același operator prin serviciul Clicknet având însă un număr redus de abonați.

Telefonia mobilă este asigurată în principal prin operatorii Vodafone și Orange.

În comună există rețea de televiziune prin cablu.

3. Relief

Relieful comunei este accidentat, cu multe dealuri, văi și coline. Fomele de relief specifice comunei sunt dealurile, cu o altitudine medie de 500 m. Dintre punctele cele mai înalte ale comunei se pot aminti: Vârful Șesului – 579 m, Vârful Marginii – 574, Dealul Cornul Pleșu – 557 m, Măgurii – 558 m etc.

Ca unități geografice caracteristice se pot menționa o serie de văi și pârauri ca: Bârsău, Valea Curtuiușului, Valea Fericea, Valea hijului, Valea Stâniei, Valea Țapului, Pârâul Beriștii, Pârâul Poniții, Pârâul Crestelor, Pârâul din Pietriș, etc.

4. Resurse naturale

Principalele resurse naturale ale comunei sunt pădurile de fag, stejar și mesteacăn, pășunile și fânețele naturale, terenurile agricole, ciupercile și fructele de pădure. De asemenea, dat fiind suprafața mare împădurită și nelocuită fauna de pe raza comunei reprezintă un important bun natural, exploatabil din punct de vedere turistic.

5. Clima

În general, clima poate fi caracterizată ca o climă temperat-continentală cu nuanțe moderate. Factorii care condiționează clima sunt: poziția geografică, tipul de relief, precum și vegetația. Temperatura medie anuală este de 9-10 grade Celsius. În luna iulie temperatura maximă depășește 25 de grade Celsius, iar în ianuarie scade sub -4 grade. De regulă primele căderi de zăpadă se înregistrează la începutul lunii decembrie.

6. Flora și fauna

Atât flora cât și fauna din zona comunei sunt bogate și diverse. La tot pasul se întâlnesc începând cu luna aprilie a fiecărui an o multitudine de specii din flora autohtonă, îndeosebi floarea paștelui, anglici, ghiocci, albăstrelele, viorele, toporăși, iar zona împădurită este bogată în vânat: căprioare, cerbi, mistreți, fazani, potârnicși, prepelițe, vulpi, iepuri, lupi și urși.

Pădurile din zona satului sunt din fag, stejar și mesteceni, arbori naturali ce se regenerează pe cale naturală. Comuna este complet

acoperită de pomi fructiferi în care predomină: prunul, mărul, părul, nucul, cireșul și vișinul.

Pe fânețele din locurile mai joase sau pe terenurile arabile din zona de deal cultivate cu plante furajere, alături de plante furajere valoroase din flora spontană sau cele cultivate (trifoi, raigras, lucernă, ghizdei, etc.) se găsesc și plante cu o valoare nutritivă mai scăzută lanceolata, clocotici, traista ciobanului etc.

Dintre plantele de cultură ponderea o deține cartoful și porumbul urmate apoi de plantele de nutreț și legumele într-o pondere mult mai mică.

ANALIZA SWOT

Puncte tari	<ul style="list-style-type: none"> • Diversitatea formelor de relief • Suprafețe mari împădurite • Peisaje pitorești • Fertilitate ridicată pentru păduri de foioase și pomi fructiferi • Zonă protejată din punctul de vedere al calamităților naturale • Acces pe drum european până în comună • Majoritatea gospodăriilor sunt legate la rețeaua de curent electric • Rețele de telecomunicații existente pe raza comunei (telefonie digitală, mobilă, internet, televiziune prin cablu) • Faună diversificată, prezența animalelor sălbatice • Surse diverse de apă potabilă • Poziționarea comunei pe o axă rutieră importantă • Poziționare favorabilă din punctul de vedere al deschiderii spre alte județe • Zonă favorabilă pentru fructe de pădure și ciuperci
Puncte slabe	<ul style="list-style-type: none"> • Distanța mare față de orașul reședință de județ Baia Mare • Acces direct la satele aparținătoare prin drumuri comunale degradate • Nu face parte din rețeaua de căi ferate distanța față de gara cea mai apropiată fiind de 35 km (Baia Mare) • Infrastructură de bază precară – lipsa rețelei de gaze naturale, rețelei de alimentare cu apă, canalizare și a stației de epurare a apelor reziduale, drumuri județene și comunale pietruite sau asfaltate parțial • Fertilitatea este mijlocie pentru plante agricole
Oportunități	<ul style="list-style-type: none"> • Utilizarea programelor de finanțare ale UE pentru dezvoltarea infrastructurii • Utilizarea fondurilor interne sau externe pentru lucrări de protecție împotriva calamităților naturale • Exploatarea potențialului turistic al zonei • Exploatarea resurselor naturale existente • Acces la surse de informare
Amenințări	<ul style="list-style-type: none"> • Zone care prezintă pericol de alunecări de teren

	<ul style="list-style-type: none"> • Extinderea eroziunii solului cu consecințe grave pe termen lung dacă nu se intervine la timp • Consumul apei din surse alternative neatestate din punctul de vedere al purității biologico-chimice poate afecta starea de sănătate al populației
--	---

II. ANALIZA ECONOMICĂ

1. Economia

Configurația terenurilor, clima zonei, terenurile sărace, fărâmițate, și foarte dispersate, sunt factorii care au obligat la practicarea unei economii mixte de tip pastoral-agrar.

Prin urmare comuna Valea Chioarului are o economie predominant agrară, celelalte sectoare economice fiind slab reprezentate la nivelul comunei.

Trebuie să menționăm trecutul comunei ca și unitate de exploatare minieră. Subsolul zonei de dispunere a comunei, bogat în bentonită a determinat cu mulți ani în urmă apariția și a acestei ocupații, care treptat a devenit o ocupație de bază pentru foarte mulți locuitori ai comunei, în special ai satului Curtuiușu Mare. Mineritul în Curtuiușu Mare, din documentele aflate la arhivele Minei de Bentonită și din declarațiile bătrânilor a apărut în perioada 1910-1920. După anul 1948, când are loc naționalizarea principalelor mijloace de producție, zona bogată în bentonită devine unul de interes național dezvoltându-se capacitatea de extragere și prelucrare. După investiții continue în echipamente mecanizate, cu o capacitate de transport/exploatare/prelucrare sporită, diverse construcții adiacente mina ajunge în perioada 1977-1980 la o producție lunară de 200-2500 tone. Evenimentele din decembrie 1989 schimbă complet atât înfățișarea cât și întreaga activitate a minei. Din 450 salariați câți avea mina la sfârșitul anului 1980, au mai rămas 30 în anul 2001. Producția a scăzut la aproape 200-250 tone pe chiar două luni.

La această dată, dintr-o mină prosperă, care asigura loc de muncă la sute de oameni, a ajuns o paragină, o amintire doar a ceea ce a fost cu decenii în urmă.

În perioada de după 1990 au început să apară și să se diversifice la nivel de comună și alte activități, în special serviciile, preponderente fiind cele comerciale. Se înregistrează astfel la nivel de comună un număr de **23 unități economice**, majoritatea comerciale.

2. Agricultura

Ca urmare a lipsei unor variante viabile majoritatea gospodăriilor din comună sunt gospodării exclusiv agricole sau preponderent agricole, numărul gospodăriilor neagricole fiind practic inexistent. Cu toate acestea nu există, încă, forme asociative de gospodărire a terenurilor agricole, situația fiind datorată atât reticențelor față de aceste forme de gospodărire date de perioada precedentă anului 1989, cât și desocializării datorate perioadei prelungite de tranziție.

În tot ceea ce privește legumicultura, pomicultura și viticultura, aceste culturi se fac individual fără a avea un scop de venit ci doar pentru consumul propriu.

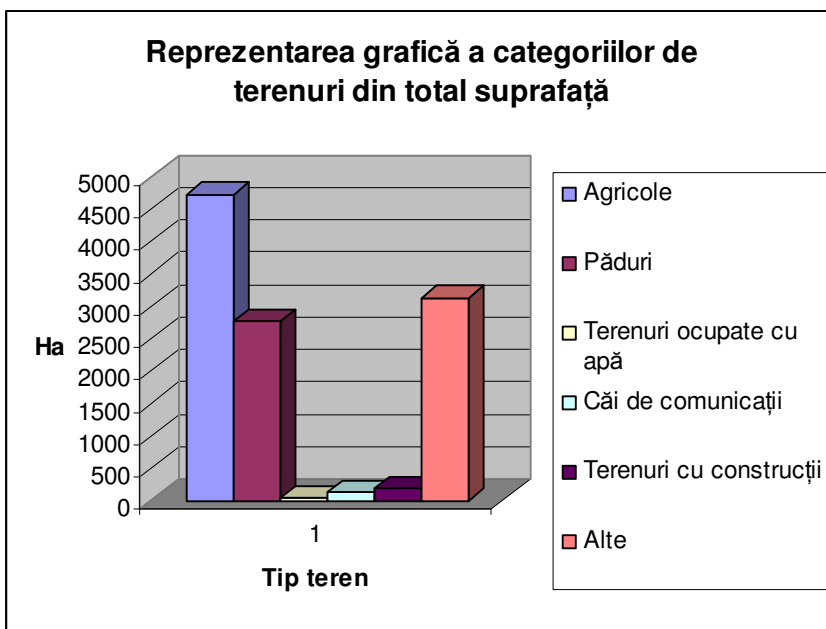
Zootehnia este principala ocupație a gospodarilor, produsele rezultate fiind valorificate la cele 8 puncte de colectare a laptelui. Nu există industrie de prelucrare a laptelui, acesta fiind transportat în Baia-Mare sau Dej.

După anul 1989 conform legii 18/1991 terenurile cooperativizate au reintrat în posesia și proprietatea celor în drept sau a moștenitorilor acestora. Repartizarea terenurilor pe vechile amplasamente, foamea de pământ și de proprietate asupra acestuia, numărul mare de proprietari și moștenitori, au dus la o fărâmițare excesivă a terenului predominând parcele mici, ineficiente din punctul de vedere al producției. Această fărâmițare excesivă a dus la un regres fără precedent în practica agricolă în ceea ce privește agrotehnica și lucrările agricole, agricultura practică în comună fiind una rudimentară, practică cu multe decenii în urmă, o agricultură a subsistenței, slab mecanizată, și deocamdată fără perspective.

Suprafața totală a comunei de 7899 Ha se împarte în următoarele categorii de folosință:

Agricole		Păduri		Terenuri ocupate cu apă		Căi de comunicații		Terenuri cu construcții		Alte		TOTAL	
ha	%	ha	%	ha	%	ha	%	ha	%	ha	%	ha	%
4715	59,69	2762	34,96	38	0,48	120	1,5	184	2,3	3124	39,54	7899	100

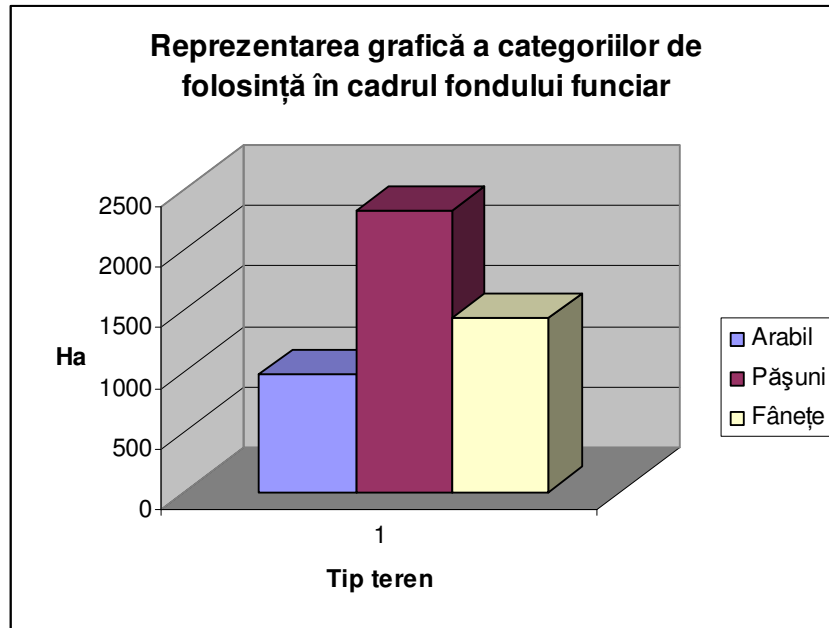
Reprezentarea grafică a categoriilor de terenuri este redată de figura următoare:

Situația suprafețelor agricole se prezintă conform tabelului următor:

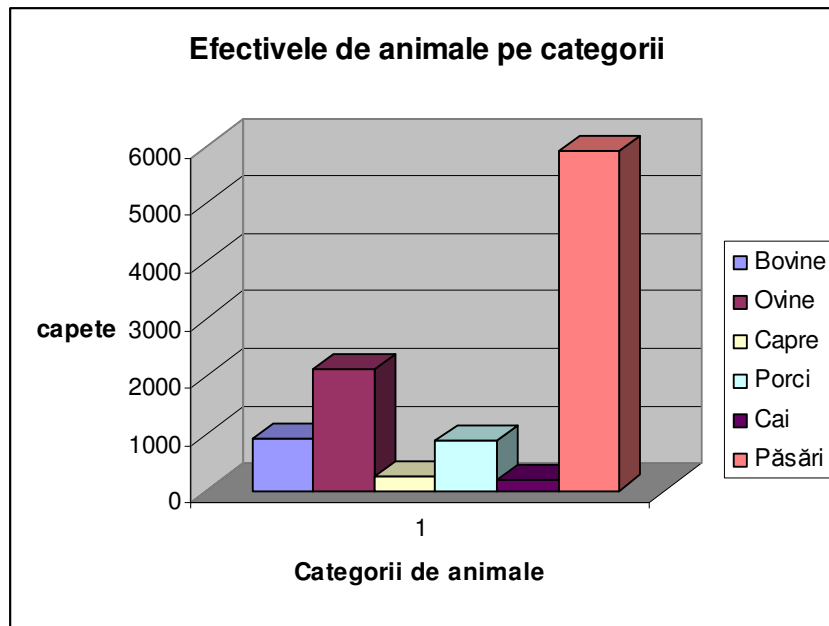
Arabil		Pășuni		Fânețe		TOTAL	
ha	%	ha	%	ha	%	ha	%
965	20,51	2309	49,07	1431	30,41	4705	100

Reprezentarea grafică a terenului agricol pe categorii de folosință în cadrul fondului funciar al comunei este redată în figura alăturată:

Situația efectivelor de animale este prezentată în tabelul următor:

Bovine	Ovine	Capre	Porci	Cai	Păsări	Albine
898	2124	251	862	177	5919	150

• Dotări agricole

În ceea ce privește dotările agricole nu se poate spune că locuitorii comunei dețin utilajele și agregatele mecanice necesare pentru buna exploatare a puținului teren mecanizabil pe care îl are comuna.

Fărămițarea excesivă a terenului agricol și implicit a celui arabil, dispersia foarte mare a parcelelor, consumurile mari de carburanți înregistrate la deplasări în gol și nu în ultimul rând prețurile de achiziție și slaba putere de cumpărare a țăranilor sunt tot atâția factori care au stat și mai stau încă în calea aprovizionării și achiziționării unor agregate agricole mai performante care să ușureze munca țăranilor, și cu ajutorul cărora să se facă o agricultură ceva mai performantă. Deocamdată agricultura este tot cea tradițională, agricultura care se făcea acum câteva bune decenii, o agricultură grea, bazată pe munca omului și a animalului, o agricultură într-un cuvânt – neperformantă.

Pe fondul dezvoltării economiei pe baza veniturilor aduse din străinătate de cetățenii comunei, se înregistrează o mecanizare accelerată a dotărilor pentru agricultură. Se cuvine totuși să facem precizarea că aceste dotări nu sunt de ultimă generație și ca atare nu vor reprezenta o soluție pe termen lung pentru o agricultură performantă.

Tractoare	Motocosoare	Combine	Semănători
80	50	3	8

3. Turismul

Turismul și în special agro-turismul, în ciuda resurselor naturale bogate și a complexității formelor de relief este un domeniu slab reprezentat în peisajul economic al comunei Valea Chioarului. Deși zona poate fi considerată favorabilă pentru dezvoltarea agro-turismului și a turismului rural, lipsa puterii financiare a locuitorilor, respectiv starea precară a infrastructurii de bază și de afaceri face ca investițiile în domeniu să se limiteze la cele 2 unități de deservire turistică de pe raza comunei.

4. Silvicultura

Din punct de vedere silvicultural, față de alte zone, unde sărăcia a făcut ca pădurile să fie exploatare irațional, comuna Valea Chioarului este o zonă unde regimul silvic a fost respectat, deși, datorită vârstei

înaintate, anumite trupuri de pădure necesită o exploatare imediată. Finalizarea punerii în posesie a terenurilor cu vegetație forestieră este o preocupare primordială a autorităților locale, cu atât mai mult cu cât amenajamentul silvic ce trebuia refăcut în 2007, funcționează acum sub adendum valabil până în 2008. Odată cu finalizarea punerii în posesie este de strictă necesitate și efectuarea amenajamentului pe unitatea administrativ-teritorială pentru buna gospodărire a pădurilor în zonă.

Fiind o zonă cu un potențial silvicultural crescut, domeniul exploatării forestiere este reprezentat de un număr de 2 agenți economici.

ANALIZA SWOT

Puncte tari	<ul style="list-style-type: none"> • Terenurile se află în proprietate privată • Investițiile făcute în dotări agricole și modernizări a cetățenilor comunei care lucrează în străinătate • Diversitatea formelor de relief • Pădurile se află în proprietate privată și sunt exploatare în regim silvic • Suprafețe mari împădurite • Suprafețe mari acoperite de fânețe • Peisaje pitorești • Acces pe drum național european în comună • Majoritatea gospodăriilor sunt legate la rețeaua de curent electric • Rețele de telecomunicații existente pe raza comunei (telefonie digitală, mobilă, internet, televiziune prin cablu) • Rețea hidrografică complexă • Ospitalitatea proverbială a locuitorilor
Puncte slabe	<ul style="list-style-type: none"> • Fărâmițarea excesivă a terenului agricol și implicit a celui arabil, • Dispersia foarte mare a parcelelor • Lipsa puterii financiare a locuitorilor comunei • Economie predominantă de tip pastoral-agrar, celelalte sectoare economice fiind nereprezentative la nivelul comunei • Practicarea unei agriculturi de subzistență sau semi-subzistență • Numărul redus al persoanelor care dețin suprafețe mai mari de teren • Dotare cu utilaje agricole slabă, iar cele existente fiind uzate moral și fizic • Infrastructură de bază precară – lipsa rețelei de gaze naturale, a unei rețele eficiente de alimentare cu apă și canalizare, drumuri județene și comunale pietruite sau asfaltate parțial • Fertilitatea este mijlocie pentru plante agricole • Folosirea semințelor din categorii biologice inferioare • Resurse financiare insuficiente, investiții autohtone și străine aproape inexistente
Oportunități	<ul style="list-style-type: none"> • Caracteristicile zonei se pretează activităților

	<p>zootehnice</p> <ul style="list-style-type: none"> • Dezvoltarea unei industrii de prelucrare a laptelui • Utilizarea programelor de finanțare ale UE pentru dezvoltarea infrastructurii de bază • Utilizarea programelor de finanțare ale UE pentru dezvoltarea activităților cu caracter economic • Exploatarea potențialului turistic al zonei • Exploatarea resurselor naturale existente • Acordarea de facilități pentru investitorii care crează locuri de muncă • Punerea în valoare a bogatului patrimoniu cultural al comunei
Amenințări	<ul style="list-style-type: none"> • Reticența la asociere • Dorința de a pleca la muncă în străinătate • Lipsa de receptivitate și flexibilitate la cerințele pieței care determină decalaje economice mari, greu de recuperat • Izolarea comunei din punct de vedere al accesului la infrastructură care conduce la depopularea zonei și la declin economic

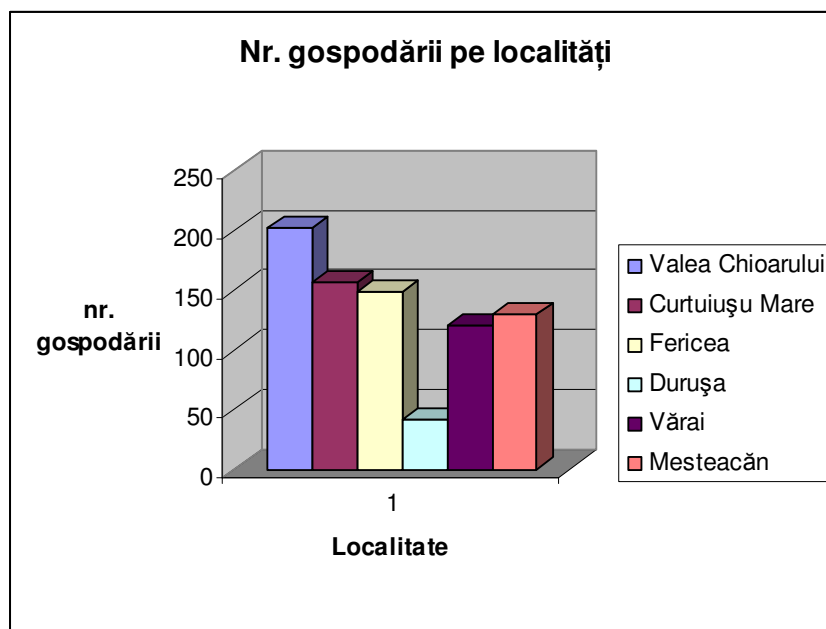
III.ANALIZA SOCIALĂ

1. Date demografice

Potrivit recesământului din anul 2002, populația stabilă la nivelul comunei Valea Chioarului este de 2.288 locuitori iar numărul de gospodării repartizat pe localități se prezintă astfel :

Număr gospodării:

Localitate	Număr gospodării
Valea Chioarului	202
Curtuiușu Mare	157
Fericea	148
Durușa	42
Vărai	120
Mesteacăn	130

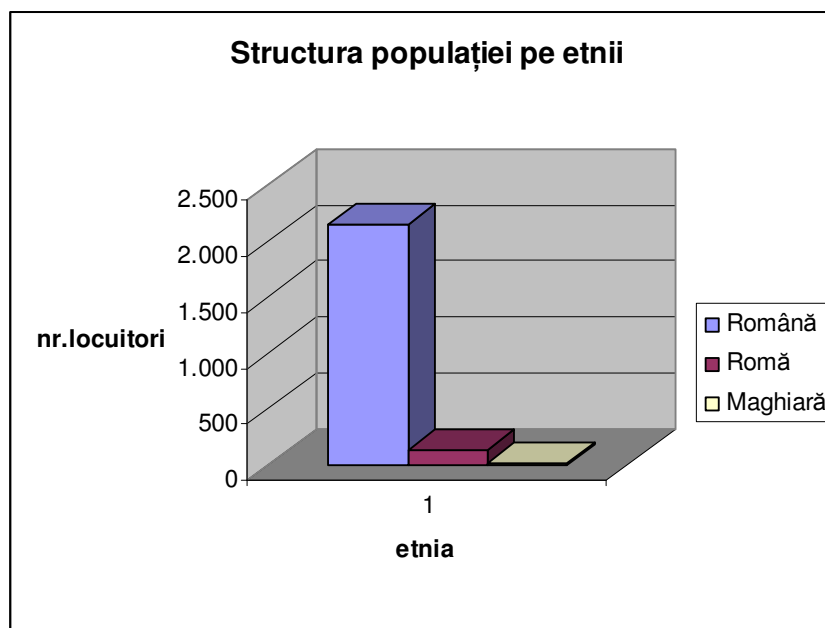
Structura populației pe sexe

Potrivit recesământului din anul 2002, populația stabilă la nivelul comunei Valea Chioarului este de 2.288 locuitori, din care:

- a. Bărbați 1.108
- b. Femei 1.180

Structura populației pe etnii

Etnie	Număr persoane
Română	2.146
Romă	135
Maghiari	7

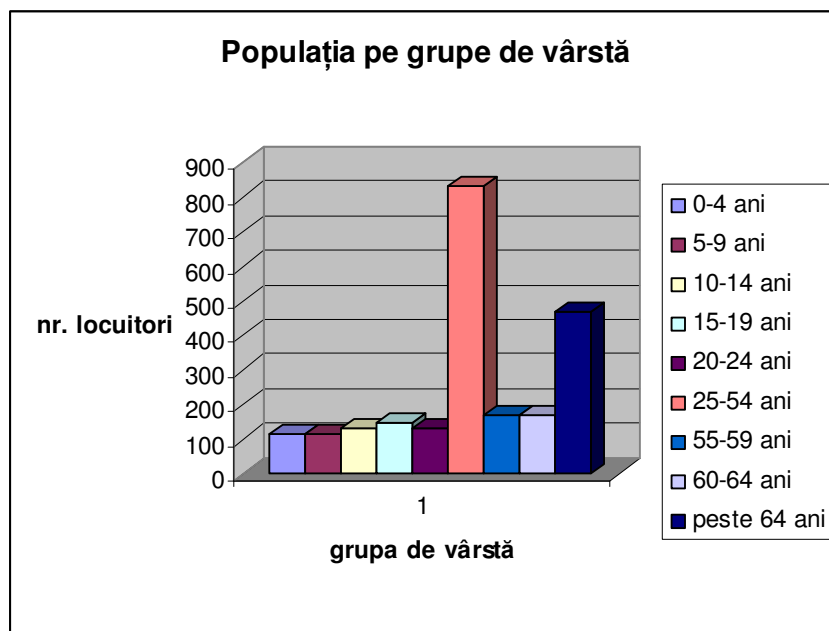

- **Populația pe grupe de vârstă**

Vârstă	Număr	Procent din total populație
Între 0-4 ani	117	5,11%
5 - 9 ani	115	5,03%
10 – 14 ani	134	5,86%
15 - 19 ani	147	6,42%
20 - 24 ani	131	5,73%
25 – 54 ani	835	36,49%
55 – 59 ani	168	7,34%
60 – 64 ani	172	7,52%
Peste 65 ani	469	20.50%

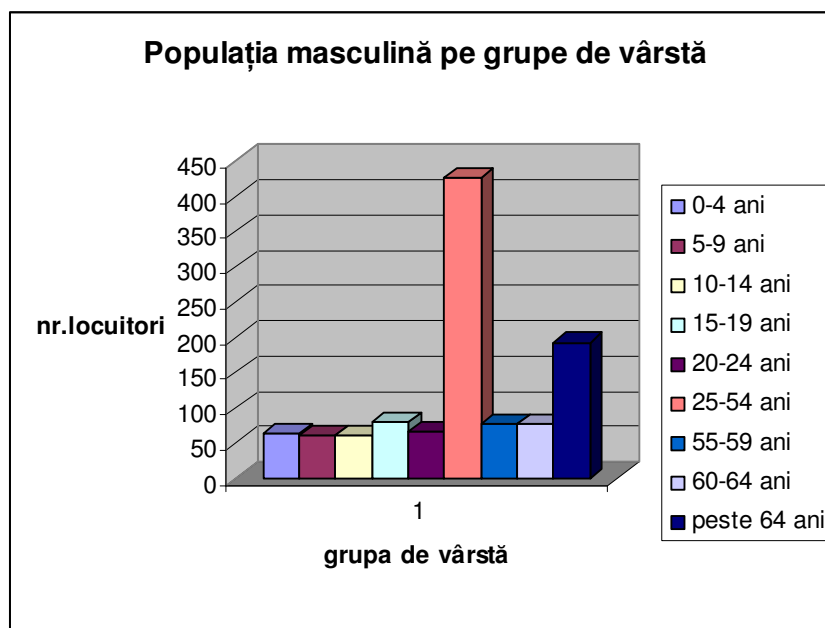
După cum rezultă din tabelul de mai sus ponderea populației stabile, pe categorii de vârstă se prezintă astfel:

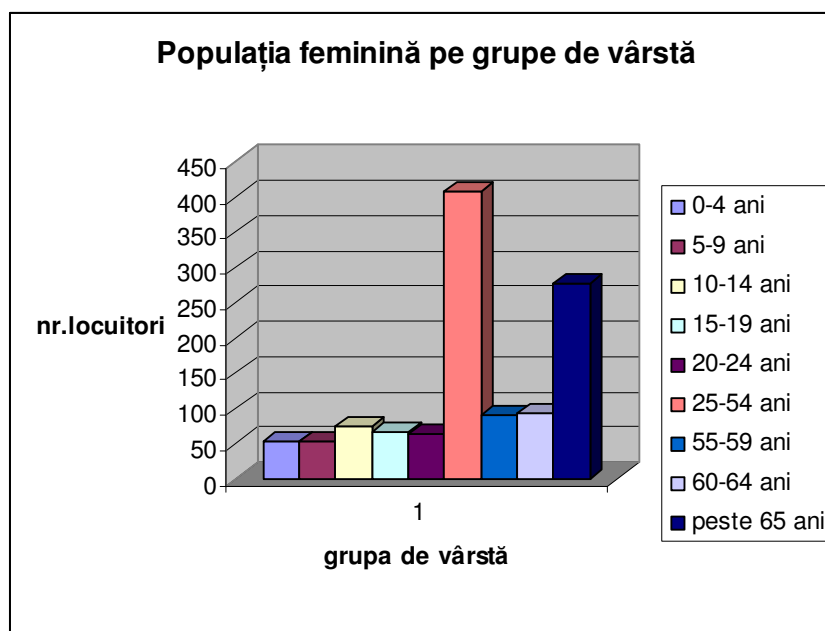
- **grupa de vârstă 0 – 14 ani** - 366 persoane reprezentând 16% din totalul populației, un procent destul de scăzut datorită numărului mai mic de familii întemeiate în ultima perioadă, și gradului de îmbătrânire mai avansat;
- **grupa de varstă 15 – 64 ani** – 1.285 reprezentând un procent de 56,16% din totalul populației stabile și reprezintă grupa populației active;
- **grupa de vârsta peste 65 de ani** la nivelul comunei Valea Chioarului -469 persoane reprezentând 20,50% din totalul populației și atestă faptul că gradul de îmbătrânire al populației este destul de ridicat și aceasta datorită scăderii ratei natalității

Structura populației pe grupe de vârstă și sex

Vârstă	Bărbați		Femei	
	Număr	Procent din total populație	Număr	Procent din total populație
Între 0-4 ani	65	2,84%	52	2,27%
5 - 9 ani	61	2,67%	54	2,36%
10 – 14 ani	60	2,62%	74	3,23%
15 - 19 ani	81	3,54%	66	2,88%
20 - 24 ani	66	2,88%	65	2,84%
25 – 54 ani	427	18,66%	408	17,83%
55 – 59 ani	77	3,37%	91	3,98%
60 – 64 ani	78	3,41%	94	4,11%
Peste 65 ani	193	8,44%	276	12,06%
TOTAL	1.108	48,43%	1.180	51,57%

Este de remarcant numărul mare al femeilor din grupa de vârstă de peste 65 ani, fenomen îngrijorător din punctul de vedere al procesului demografic preconizându-se accentuarea depopulizării zonei prin scăderea natalității.

2. Sănătate

În comuna Valea Chioarului există 3 cabinete medicale de medicină generală, în care însă, din cauza dotărilor insuficiente și învechite se intervine doar într-un număr redus de cazuri acordând mai mult prim ajutor sau tratamente de moment, cazurile mai grave fiind dirijate spre spitalul Dej/Cluj Napoca sau spitalul județean Baia Mare.

În Valea Chioarului există și o farmacie privată.

3. Învățământ

Alături de religie, școala a fost întotdeauna izvor de lumină, factor de progres și civilizație, deopotrivă pentru copii și adulți, tineri și vârstnici. Aici s-au deslușit prima dată tainele cititului și a scrisului, aici s-au format pe parcursul vremii oameni și caractere.

Pe raza comunei Valea Chioarului, funcționează 5 școli generale cu clasele I-VIII cu un număr de 490 elevi și 19 de cadre didactice.

Pe raza comunei Valea Chioarului, mai funcționează un număr de 5 grădinițe cu 210 copii și 5 cadre didactice.

Personal didactic

Total din care în:	24
Învățământ preșcolar	5
Învățământ primar	7
Învățământ gimnazial	12

4. Religia

- **Culte religioase**

În comuna Valea Chioarului activează un număr de 6 culte religioase, și anume: ortodox; greco-catolic; romano-catolic; baptist; penticostal; martorii lui Iehova, existând un număr de 7 locașuri de cult.

POPULATIA PE RELIGII

Ortodoxă	2193
Greco-catolică	19
Romano-catolică	5
Reformată	4
Penticostală	39
Alte religii	28

5. Cultura

În ultimii 10-15 ani s-a putut constata o continuă degradare a mediului cultural al României pe fondul reducerii sprijinului financiar acordat domeniului, atât din partea bugetului public, cât și din partea finanțatorilor privați.

Patrimoniul cultural al satului românesc reprezintă o sursă importantă de dezvoltare atât la nivel regional cât și la nivel local, capitalul simbolic fiind esențial pentru identitatea culturală reprezentată

prin valori, obiceiuri și îndeletniciri, credințe și simboluri împărtășite de către comunitate.

Manifestarea identității culturale, a tradițiilor și a obiceiurilor este influențată de regiune, care reprezintă mai mult decât o locație geografică. Date fiind acestea, menținerea identității culturale trebuie să includă câțiva factori, cum ar fi educația și consumatorii de cultură.

În ultimii 10-15 ani s-a putut constata o continuă degradare a mediului cultural al României pe fondul reducerii sprijinului financiar acordat domeniului, atât din partea bugetului public, cât și din partea finanțatorilor privați.

Patrimoniul cultural deosebit al comunei Valea Chioarului este cultivat în așezămintele culturale de pe raza comunei prin activități specifice promovând astfel tradițiile locului, portul popular, obiceiurile vechi de secole, etc. Cei doi meșteri populari ce își desfășoară activitatea pe raza comunei contribuie la promovarea capitalului cultural specific locului în întreaga țară, operele lor fiind apreciate și recunoscute la scară largă.

Cele 5 monumente istorice de pe raza comunei pot fi puncte de reper pentru cei interesați de istoria și cultura complexă a comunei și pot fi incluse în serviciile turistice ale unităților de profil din localitate/județ/țară.

6. Relațiile externe

Comuna Valea Chioarului este una dintre primele și puținele comune din Maramureș care au reușit întocmirea unor relații de înfrățire cu localități similare din străinătate. Astfel, Valea Chioarului a încheiat un acord prolific în 1990 cu localitatea Affligen din Belgia, relație care s-a dovedit a fi una deosebit de fructuoasă de-a lungul timpului pentru ambii parteneri. Dintre cele mai importante realizări comune putem aminti:

- ✓ Amenajarea și dotarea unui dispensar uman la standarde comunitare în Valea Chioarului
- ✓ Dotarea școlilor din comună cu mobilier, birotică, calculatoare
- ✓ Donarea a două microbuse pentru transportul elevilor
- ✓ Donarea unei mașini pentru dispensarul comunei
- ✓ Înființarea fundației Noroc Affligen, prin care se derulează activități umanitare, de ajutorare și comerciale
- ✓ Organizarea unui târg anual de animale la care participă invitați din Affligen
- ✓ Schimburi culturale și educaționale

ANALIZA SWOT

Puncte tari	<ul style="list-style-type: none"> • Oferirea de servicii medicale prin cabinetul medical de medicina generala si un punct farmaceutic • Rata mortalității infantile este 0 • Atașament față de religie, limbă și port • Activitate culturală bogată și diversificată • Implicarea tinerilor în activități artistice folclorice • Participarea artiștilor locali la festivaluri de folclor • Împlicarea cadrelor didactice în activități educative și culturale la nivelul comunității • Păstrarea datinilor și obiceiurilor de sărbători • Existența unei relații active de înfrățire cu Affligen (Belgia) • Tradiții etno-culturale, datini și obiceiuri specifice, festivaluri locale
Puncte slabe	<ul style="list-style-type: none"> • Grad de îmbătrânire avansat • Număr mic de locuitori sub 14 ani • Număr mic de familii recent întemeiate • Tendință continuă de depopularizare a comunei • Spor natural negativ
Oportunități	<ul style="list-style-type: none"> • Păstrarea tradițiilor și a datinilor • Promovarea folclorului și a artiștilor locali • Acces la informație • Fondurile europene care să pună în valoare moștenirea culturală existentă • Demararea unor programe de educație sanitară în școli care să asigure cunoașterea și prevenirea îmbolnăvirilor • Îmbunătățirea infrastructurii/dotării unităților de învățământ și cultură • Oferirea de alternative pentru petrecerea timpului liber • Existența unor programe de finanțare guvernamentale pentru reconversie profesională
Amenințări	<ul style="list-style-type: none"> • Reducerea ponderii populației active • Creșterea șomajului • Dotarea necorespunzătoare a cabinetului medical

	<ul style="list-style-type: none">• Mentalitatea populației față de schimbare în general și reconversie profesională în special• Migrarea persoanelor tinere spre mediul urban și străinătate, mai cu seamă a celor cu pregătire profesională înaltă• Creșterea ponderii muncii la negru, cu efecte negative asupra pieței muncii și economiei locale datorită fiscalității ridicate
--	--

IV. ANALIZA DE MEDIU

Calitatea aerului și a apei este foarte bună dată fiind zona cu multă vegetație și păduri și lipsa surselor de poluare majore.

Deșeurile menajere se colectează cu mijloace proprii ale primăriei, și se depozitează la o groapă de gunoi cu caracter provizoriu, ce nu reprezintă o soluție viabilă pe termen lung.

ANALIZA SWOT

Puncte tari	<ul style="list-style-type: none"> • Calitatea apei și a aerului foarte bune • Lipsa surselor de poluare majore • Vegetația abundentă • Cursurile apelor nu sunt poluate • Implicarea autorităților în păstrarea curățeniei
Puncte slabe	<ul style="list-style-type: none"> • Inexistența unei soluții viabile pe termen lung privind deșeurile menajere • Colectarea neselectată a deșeurilor, în vederea reciclării, refolosirii, recuperării sau valorificării lor
Oportunități	<ul style="list-style-type: none"> • Atragerea de fonduri pentru amenajarea unei stații de transfer a deșeurilor. • Fondurile europene care să pună în valoare frumusețea naturală a locului • Extinderea colaborării și implicarea organizațiilor neguvernamentale și a școlilor în programe comune de educație ecologică
Amenințări	<ul style="list-style-type: none"> • Neconștientizarea importanței păstrării unui mediu curat și nepoluat • Mentalitatea de indiferență față de protecția mediului • Dezvoltarea unor activități economice care să afecteze echilibrul ecologic al zonei • Exploatarea fără nici un control a pădurilor va avea urmări asupra dezvoltării durabile

ANALIZA SWOT GENERALĂ

Puncte tari	<ul style="list-style-type: none"> • Calitatea apei și a aerului foarte bune • Lipsa surselor de poluare majore • Implicarea autorităților în păstrarea curățeniei • Diversitatea formelor de relief • Suprafețe mari împădurite • Peisaje pitorești • Rețea hidrografică complexă • Ospitalitatea proverbială a locuitorilor • Fertilitate ridicată pentru păduri de foioase și pomi fructiferi • Zonă protejată din punctul de vedere al calamităților naturale • Faună diversificată, prezența animalelor sălbatice • Implicarea autorităților în păstrarea curățeniei • Oferirea de servicii medicale prin cabinetul medical de medicină generală și un punct farmaceutic • Rata mortalității infantile este 0 • Rata analfabetizării este nulă. • Atașament față de religie, limbă și port • Număr mare de biblioteci • Activitate culturală bogată și diversificată • Implicarea tinerilor în activități artistice folclorice • Participarea artiștilor locali la festivaluri de folclor • Implicarea cadrelor didactice în activități educative și culturale la nivelul comunității • Terenurile se află în proprietate privată • Investițiile făcute în dotări agricole și modernizări a cetățenilor comunei care lucrează în străinătate • Acces pe drum național până în comună • Majoritatea gospodăriilor sunt legate la rețeaua de curent electric • Rețele de telecomunicații existente pe raza comunei (telefonie digitală, mobilă, internet, televiziune prin cablu)
Puncte slabe	<ul style="list-style-type: none"> • Inexistența unei soluții viabile pe termen lung privind deșeurile menajere • Colectarea neselectată a deșeurilor, în vederea

	<p>reciclării, refolosirii, recuperării sau valorificării lor</p> <ul style="list-style-type: none"> • Grad de îmbătrânire avansat • Număr mic de familii recent întemeiate • Tendință continuă de depopularizare a comunei • Spor natural negativ • Fărâmițarea excesivă a terenului agricol și implicit a celui arabil • Lipsa aproape totală a actelor de proprietate la terenurile agricole • Dispersia foarte mare a parcelelor • Economie predominant de tip pastoral-agrar, celelalte sectoare economice fiind nereprezentative la nivelul comunei • Practicarea unei agriculturi de subzistență sau semi-subzistență • Numărul redus al persoanelor care dețin suprafețe mai mari de teren • Dotare cu utilaje agricole slabă, iar cele existente fiind uzate moral și fizic • Fertilitatea este mijlocie pentru plante agricole • Folosirea semințelor din categorii biologice inferioare • Cantitățile produse sunt insuficiente pentru comerțul mare • Resurse financiare insuficiente, investiții autohtone și străine aproape inexistente • Infrastructură de bază precară – lipsa rețelei de gaze naturale, rețelei de alimentare cu apă și canalizare, drumuri județene și comunale pietruite sau asfaltate parțial • Distanța mare față de orașul reședință de județ Baia Mare • Nu face parte din rețeaua de căi ferate distanța față de gara cea mai apropiată fiind de 15 km (Sighetu Marmației)
Oportunități	<ul style="list-style-type: none"> • Fondurile europene care să pună în valoare frumusețea naturală a locului • Extinderea colaborării și implicarea organizațiilor neguvernamentale și a școlilor în programe comune de educație ecologică

- Acces la informație
- Punerea în valoare a moștenirii culturale existente
- Demararea unor programe de educație sanitară în școli care să asigure cunoașterea și prevenirea îmbolnăvirilor
- Atragerea ONG-urilor de profil și crearea unei mișcări caritative, implicând în acestea și bisericile din comună
- Dezvoltarea în fiecare comunitate a spiritului de înțajutorare (solidaritate civică)
- Îmbunătățirea infrastructurii/dotării unităților de învățământ și cultură
- Oferirea de alternative pentru petrecerea timpului liber
- Existența unor programe de finanțare guvernamentale pentru reconversie profesională
- Caracteristicile zonei se pretează activităților zootehnice
- Dezvoltarea unei industrii de prelucrare a laptelui
- Utilizarea programelor de finanțare ale UE pentru dezvoltarea infrastructurii de bază
- Utilizarea programelor de finanțare ale UE pentru dezvoltarea activitatilor cu caracter economic
- Exploatarea potențialului turistic al zonei
- Exploatarea resurselor naturale existente
- Acordarea de facilități pentru investitorii care crează locuri de muncă
- Utilizarea fondurilor interne sau externe pentru lucrări de protecție împotriva calamităților naturale
- Atragerea de fonduri pentru amenajarea unei gropi de gunoi
- Construirea unei săli de sport și a unui cămin cultural
- Extinderea colaborării și implicarea organizațiilor neguvernamentale și a școlilor în programe comune de educație ecologică

Amenințări	<ul style="list-style-type: none"> • Neconștientizarea importanței păstrării unui mediu curat și nepoluat • Mentalitatea de indiferență față de protecția mediului • Blocarea liberei inițiative de investiții în agricultură datorată lipsei întăbulării terenurilor agricole • Dezvoltarea unor activități economice care să afecteze echilibrul ecologic al zonei • Exploatarea fără nici un control a pădurilor va avea urmări asupra dezvoltării durabile • Reducerea ponderii populației active • Scăderea ratei natalității • Mentalitatea populației față de schimbare în general și reconversie profesională în special • Migrarea persoanelor tinere spre mediul urban și străinătate, mai cu seamă a celor cu pregătire profesională înaltă • Creșterea șomajului • Creșterea ponderii muncii la negru, cu efecte negative asupra pieței muncii și economiei locale datorită fiscalității ridicate • Reticența la asociere • Lipsa puterii financiare a locuitorilor comunei • Lipsa de receptivitate și flexibilitate la cerințele pieței care determină decalaje economice mari, greu de recuperat • Izolarea comunei din punct de vedere al accesului la infrastructură care conduce la depopularea zonei și la declin economic • Extinderea eroziunii solului cu consecințe grave pe termen lung dacă nu se intervine la timp • Consumul apei din surse alternative neatestate din punctul de vedere al purității biologico-chimice poate afecta starea de sănătate al populației
------------	---

DOMENII DE INTERVENȚIE PENTRU REALIZAREA DEZVOLTĂRII DURABILE

I. INFRASTRUCTURA DE BAZĂ

Ca prim element al angrenajului strategic conceput în vederea realizării unei dezvoltări armonioase și durabile a comunei Valea Chioarului am identificat necesitatea absolută a modernizării și dezvoltării infrastructurii de bază și de afaceri de pe raza comunei. Asemenea unei construcții solide și de durată care începe odată cu fundația și cu structura de rezistență așa și procesul de dezvoltare socio-economică se bazează pe infrastructură, pe asigurarea unor condiții de bază prielnice și a unui mediu propice dezvoltării afacerilor și în general a vieții în societate.

Creșterea economică a zonei poate fi realizată doar prin atragerea a noi investiții, generatoare la rândul lor de venituri pentru bugetele locale și de noi locuri de muncă, sau prin dezvoltarea și extinderea activităților economice deja existente pe raza comunei. Procesul de atragere al unor investiții consistente în zonă este îngreunat însă de o infrastructură de bază subdezvoltată, departe de exigențele Uniunii Europene și a unui mediu de afaceri din ce în ce mai pretențios la condițiile oferite. De asemenea, dezvoltarea afacerilor deja existente pe raza comunei din fondurile europene nerambursabile este un capitol greu de abordat datorită normelor stricte impuse de Comisia Europeană cu privire la racordarea la utilități și siguranța fito-sanitară a activității depuse.

Analiza SWOT a situației infrastructurii din Valea Chioarului scoate la iveală o serie de factori negativi și deosebit de „nocivi” pentru eforturile și strategiile concepute pentru dezvoltarea comunei pe termen lung.

Astfel, comuna se confruntă cu situația nefericită de a nu dispune de un sistem integrat de canalizare și alimentare cu apă potabilă, elemente de bază și obligatorii în procesul de dezvoltare durabilă a comunei.

De asemenea, starea degradată a drumurilor comunale prin care se realizează accesul la satele aparținătoare este un obstacol important în procesul de dezvoltare socio-economică ale acestor zone generând izolarea economică ale satelor prin incapacitatea de a asigura potențialilor investitori o infrastructură de transport care să permită desfășurarea unor activități economice de amploare. Această problemă vitală a fost conștientizată de administrația publică locală din comună elaborându-se studii de fezabilitate în vederea reabilitării rețelei de drumuri comunale și de interes local pentru a putea participa la diferitele linii de finanțare din cadrul programelor comunitare sau guvernamentale de dezvoltare a mediului rural.

Un alt element lipsă din peisajul infrastructural al comunei este inexistența sistemului de alimentare cu gaz, folosirea actuală a buteliilor nefiind corespunzătoare pentru activități economice susținute.

Problema nerezolvată sau rezolvată doar parțial a colectării și depozitării deșeurilor din comună este o problemă delicată din punctul de vedere al normelor de protecția mediului și a deteriorării capitalului natural al comunei.

Pentru perioada de programare 2007-2013, cu ajutorul atât a fondurilor europene cât și a eventualelor finanțări guvernamentale am identificat următoarele **domenii de acțiune**:

- Înființare de drumuri noi, extinderea, reabilitarea, îmbunătățirea rețelei de drumuri de interes local
- Modernizarea și extinderea rețelei publice de apă (captare, stații de tratare, alimentare)
- Amenajarea concomitentă cu drumurile comunale a șanțurilor de scurgere a apelor pluviale, a trotuarelor pentru traficul pietonal și amenajarea unor stații acoperite de autobuse.
- Înființarea rețelei publice de apă uzată (canalizare, stații de epurare)
- Extinderea rețelei de joasă tensiune și a rețelei publice de iluminat
- Înființarea rețelei publice locale de alimentare cu gaz
- Investiții în stații de transfer pentru deșeuri, echipamente de colectare
- Investiții în sistemul de irigații a terenurilor agricole
- Investiții în regularizarea cursurilor râurilor în vederea protejării terenurilor agricole

Aceste proiecte, întreprinse atât de mediul public cât și de mediul privat din comuna Valea Chioarului sunt în conformitate cu Planul Urbanistic General al Comunei.

II. SERVICII PUBLICE

Asigurarea unei infrastructuri de bază la standardele impuse de statutul României de nou membru al UE și al unui mediu de afaceri din ce în ce mai exigente, chiar dacă constituie un component cheie în procesul de dezvoltare a comunei nu poate genera creștere socio-economică fără coroborarea ei cu elementele complementare ale angrenajului conceput pentru dezvoltarea durabilă a comunei Valea Chioarului.

Astfel se atribuie o semnificație cu atât mai importantă diversificării și eficientizării serviciilor publice prestate de către autoritățile publice locale cu cât principiul descentralizării revine în actualitate odată cu aderarea României la marea structură unită europeană. Procesul descentralizării este însă unul greoi renunțându-se greu la sistemul centru-periferie, practicat timp de mai multe decenii, chiar și în forma ei cea mai severă. Primii pași s-au făcut însă către o administrație descentralizată, cu o autonomie financiară crescută, în care rolul și atribuțiile unităților administrației publice locale crește semnificativ. O parte a serviciilor publice prestate către populație a trecut deja sub tutela administrației locale iar odată cu evoluția procesului de descentralizare (conform Legii cadru al descentralizării nr.195/2006) aceste atribuții se vor lărgi oferind primăriilor și consiliilor locale putere decizională crescută în prestarea unui spectru larg de servicii publice către populație.

Domenii de acțiune:

- Înființarea și dotarea serviciului local de voluntari pentru situații de urgență
- Echipamente de salubritate ale comunei
- Eficientizarea colectării deșeurilor în comună
- Transport public în comună
- Modernizarea sistemului de iluminat public în comună
- Dezvoltarea serviciilor de asistență medico-socială adresate persoanelor cu probleme sociale
- Modernizarea și extinderea infrastructurii sociale prin construirea unui centru social multifuncțional (Îngrijire bătrâni, copii, persoane cu nevoi speciale)
- Modernizarea unitatilor sanitare publice de interes local
- Modernizarea unităților de învățământ de la nivel local
- Înființarea unui centru de îngrijire a persoanelor vârstnice
- Eficientizarea sistemului de ajutoare sociale
- Dezvoltarea infrastructurii culturale de la nivel local (cămine culturale, biblioteci, muzee, centre culturale)

III. AGRICULTURA, ZOOTEHNIA ȘI SILVICULTURA

Din analiza SWOT a economiei comunei Valea Chioarului reiese faptul că activitatea de bază a populației în momentul de față este agricultura, zootehnia și silvicultura. Condițiile geo-fizice ale zonei, prin solurile pretabile ariculturii, zonele extinse de fânețe, suprafețele mari

împădurite permit practicarea acestor activități economice. Așa cum reiese însă din capitolul puncte slabe ale analizei SWOT, chiar dacă condițiile sunt prielnice practicării agriculturii de o productivitate crescută o serie de factori negativi împiedică realizarea acestui obiectiv:

- **Fărâmițarea excesivă a terenurilor**

Chiar dacă schimbarea regimului comunist și trecerea la un nou sistem politic au declansat procesul de retrocedare al terenurilor cooperativizate, sistemul prost gândit și mentalitatea oamenilor ahtiați după pământ și dreptul la proprietate în general a făcut ca rezultatele reformei agriculturii să genereze probleme deosebit de grave pentru dezvoltarea sectorului agricol pe termen lung.

Astfel s-a ajuns la o situație în care terenuri agricole de cea mai bună calitate s-au împărțit în parcele de mici dimensiuni, care nu permit practicarea unei agriculturi performante, orientate spre producție. Acest lucru este un impediment major și pentru procesul de absorbție a fondurilor europene, care prin subvențiile și fondurile nerambursabile acordate agricultorilor sprijină doar acei producători care au în exploatare suprafețe mari și țintesc o producție crescută. Din păcate, marea majoritate a proprietarilor de terenuri agricole nu se încadrează astfel în categoriile sprijinite de Uniunea Europeană, care oferă subvenții doar producătorilor ce au în exploatare suprafețe mai mari de un hectar cu parcele minime de 30 ari, suprafața medie cultivată individual fiind de 1700 mp.

Măsuri de îmbunătățire propuse:

- Promovarea formelor asociative – Uniunea Europeană prin sprijinirea cu subvenții și posibilități de finanțare acordate asociațiilor de producători promovează conceptul de asociere pentru practicarea unei agriculturi performante și de anvergură
- Sprijinirea investitorilor dornici de achiziții de terenuri de mari dimensiuni pentru practicarea agriculturii

- **Lipsa titlurilor de proprietate**

O altă problemă evidențiată de analiza SWOT este târăgănarea și nefinalizarea acțiunii de punere în posesie și de eliberare a titlurilor de proprietate atât la teren agricol cât și la terenurile cu vegetație forestieră, ceea ce reprezintă un obstacol major în atragerea de fonduri europene

prin proiecte de dezvoltare rurală și în procesul de achiziționare de suprafețe mari pentru practicarea agriculturii de “performată”.

Măsuri de îmbunătățire propuse:

- Sprijinirea de către administrația publică locală a proprietarilor de terenuri în procesul de emiteră de titluri de proprietate și de întăbulare ale terenurilor acestora

- **Agricultura de subzistență**

Fenomenul agriculturii de subzistență este strâns legat de fărâmițarea excesivă a suprafețelor agricole, terenurile de mici dimensiuni premitând doar practicarea agriculturii de subzistență. Această practică însă este contraproductivă în privința dezvoltării sectorului pe ansamblu nepermițând producții însemnate, generatoare de plusvaloare economică. Uniunea Europeană, prin programele de sprijinire concepute încearcă să combată acest fenomen prin neacordarea subvențiilor în cazul acestor exploatații.

Măsuri de îmbunătățire propuse:

- Promovarea formelor asociative – Uniunea Europeană prin sprijinirea cu subvenții și posibilități de finanțare acordate asociațiilor de producători promovează conceptul de asociere pentru practicarea unei agriculturi performante și de anvergură
- Sprijinirea investitorilor dornici de achiziții de terenuri de mari dimensiuni pentru practicarea agriculturii

- **Lipsa productivității agricole, zootehnice și forestiere**

Uzura morală și fizică ale echipamentelor și utilajelor agricole folosite pe raza comunei Valea Chioarului, coroborată cu practicarea agriculturii de subzistență, pe suprafețe mici, fără titluri de proprietate duce la scăderea drastică a eficienței activităților agricole. Practicarea agriculturii sau creșterea animalelor în sistem gospodăresc, pentru uz propriu, fără aspirații comerciale este nonproductivă din punct de vedere economic, negenerând locuri de muncă, creștere economică sau venituri la bugetul local. Chiar dacă pe raza comunei se află mai multe puncte de colectare a laptelui, fapt identificat în analiza SWOT ca și punct forte, este de remarcat lipsa totală a unei industrii bazate pe prelucurarea

laptelui. Același fenomen apare și în cazul produselor forestiere neexistând un actor economic în acest domeniu, care să atragă producătorii individuali într-un sistem complex de producere și comercializare.

Măsuri de îmbunătățire propuse (în funcție de îndeplinirea condițiilor anterioare):

- Dezvoltarea unei industrii de procesare a produselor agricole din industria alimentară (lapte, fructe, legume)
- Sprijinirea inițiativelor de modernizare a exploatațiilor agricole în funcție de potențialul și necesitățile zonei (ferme de creștere a animalelor, investiții în sectorul vegetal: plantații de pomi fructiferi, plantații de fructe de pădure, ciupercării etc)
- Sprijinirea investițiilor în activități de procesare primară a produselor lemnoase
- Utilizarea programelor de finanțare ale UE pentru dezvoltarea activităților cu caracter economic
- Amenajarea unei piețe agrozootehnice
- Înființarea unei circumscripții sanitar-veterinare în comună

IV. TURISMUL RURAL ȘI AGROTURISMUL

Așa cum reiese din analiza SWOT, turismul și în special agroturismul, în ciuda resurselor naturale bogate și a complexității formelor de relief este un domeniu slab reprezentat în peisajul economic al comunei Valea Chioarului. Deși zona poate fi considerată favorabilă pentru dezvoltarea turismului rural și al agroturismului, lipsa puterii financiare a locuitorilor, respectiv starea precară a infrastructurii de bază și de afaceri face ca investițiile în domeniu în momentul de față să se limiteze la cele două unități de profil de pe raza comunei.

Turismul rural și agroturismul (specific legate de activitățile din fermă) sunt activități generatoare de venituri alternative, ceea ce oferă posibilități de dezvoltare a spațiului rural, datorită peisajelor unice, ariilor semi-naturale vaste, ospitalității înăscute a locuitorilor din mediul rural. Conservarea tradițiilor, culturii, a specialităților culinare și a băuturilor precum și diversitatea resurselor turistice rurale oferă potențial pentru dezvoltarea acestui sector.

Zona comunei Valea Chioarului este una deosebit de bogată din punctul de vedere al tradițiilor și obiceiurilor populare și în general al

capitalului imaterial, cel cultural și religios. Această moștenire spirituală poate atrage după sine dezvoltare materială prin exploatarea potențialului cultural și tradițional al zonei în scopuri turistice.

Turismul cultural și religios

Un element cheie în procesul de dezvoltare al turismului rural în zona Valea Chioarului este exploatarea cât mai eficientă în scopuri turistice a valorilor culturale și religioase existente în zonă.

Un rol deosebit de important în creșterea atractivității turistice a zonei din punct de vedere cultural și religios îl joacă istoria complexă a comunei, care urmărește de-a lungul timpului în miniatură istoria Maramureșului și exprimă în același timp aspecte din istoria multiculturală și națională a Transilvaniei.

Prima atestare a localității are loc în anul 1405, când satul era cunoscut cu numele de Gawra, deși existența vechii pe aceste meleaguri este confirmată cu mult înainte, din Neolitic (1700 î.Hr.) și Epoca Bronzului (800 î.Hr.), prin obiectele găsite în urma săpăturilor arheologice. Aparținând Tarii Chioarului, localitatea își poartă numele cu care a fost atestată până prin 1932. Scrierile vremurilor nu-l notează însă întotdeauna la fel. Astfel întâlnim Gawra (1561), Pauza-Gaura (1603), Gauora (1647), Gaure (1850), Gaiera-Gaura (1854). Deși neplăcută, vechea denumire a satului provine de la modul în care se intra în sat din Mesteacan – printr-o gaură în piatră. Numele actual se leagă de cetatea care a aparținut satului – Cetatea Chioarului – și denumirea maghiară a acesteia Kovar (în traducere însemnând Cetatea de Piatră).

Comuna Valea Chioarului are activități și obiective culturale semnificative care nu sunt însă exploatare din lipsă de organizare, promovare și dezvoltare. Dintre aceste elemente primordiale din punctul de vedere al dezvoltării activităților de turism cultural și religios putem aminti:

- **Portul**

Ca orice localitate chioareană, Valea Chioarului prezintă unele caracteristici în port, specifice unei arii folclorice mai largi, dar aceasta evidențiază și particularități care îi conferă o notă distinctă de originalitate. Portul este ca o carte de vizită a fiecărei localități, exprimând tradiția specifică locului și este mărturia identității culturale a țărânului român.

○ **Portul femeiesc**

Pe timp de vară tinerele fete și femeile purtau pe cap „joljuri” viu colorate sau, mai rar albe, în timp ce femeile în vârstă purtau năfrâmi negre sau de culori închise. Părul se pieptăna și se purta cu cozile lăsate pe spate de către fetele necăsătorite. Conciul era fixat cu un ac anume confecționat. Era o rușine pentru femeia căsătorită sau în vârstă să umble cu capul descoperit sau părul despletit.

Fetele își introduceau în cozi uneori panglici colorate iar nevestele șiret cu care se lega conciul. La gât se purtau mărgelile obișnuite și zgardă, iar în urechi bumbi din aur sau argint.

Pe timp de iarnă atât cele tinere cât și cele în vârstă purtau pe cap năfrâmi din lână.

În ordinea în care se îmbrăcau se pot enumera următoarele articole ale portului femeiesc, folosite atât pe timp de iarnă cât și pe timp calduros: cămașa de corp (era un fel de furou strâns pe corp), spăcelul (cămașa scurtă cu deschizătură mică la piept) având dantelă la nivelul pieptului. Poalele albe (juponul) aveau la partea inferioară cipcă croșetată (dantelă). Poalele se aranjau pe etaje, astfel încât să se poată observa cipca la fiecare. Cu cât o fată avea mai multe poale, cu atât era mai apreciată. Ele erau legate în jurul mijlocului cu goloane (șireturi) trainice. Peste spăcel se îmbrăca vizipca (bluza de mătase în culori vii).

Atât fetele nemăritate cât și femeile, în zilele de sărbătoare purtau laibere (veste) de culoare închisă, înflorate cu țăntele (paiete).

În față se lega o zadie (șort) confecționat din bumbac sau lână, în care predomina culoarea neagră și albastră. Fetele purtau zadie albă, nevestele cu flori, iar bătrânele în culoare neagră. În picioare, cu ani în urmă se purtau opincile, iar în prezent pantofii cu toc jos. În anumite zile de sărbătoare femeile se încingeau la mijloc cu un brâu tricolor. Atât fetele cât și femeile nu purtau budigăi (chiloți). Femeile în vârstă și bătrânele satului umblau în haine de culori închise, mai mult în negru.

○ **Portul bărbătesc**

Tineretul și bărbații în vârstă, inclusiv bătrânii satului aveau ținute distincte pentru lucru, pentru sărbătoare și pentru sărbătoare națională.

Portul popular bărbătesc specific satului se compune din: clop de păr negru sau din paie pe timp de vară și cușmă pe timp de iarnă, cămașă albă cu broderii la mâneci, poale și la gât, laibăr negru, cioareci albi, opinci sau bocanci și curea.

Pe timp de vară se purtau izmene largi de 8 lași. Acest costum bărbătesc a fost abandonat în parte, în ultimii ani. Pe timp de iarnă toți bărbații, indiferent de vârstă purtau în mod curent cușma, pieptar, căput

și cioreci din lână. Cioarecii de sărbătoare aveau în față modele aplicate din șiret negru, iar la partea inferioară o mică deschizătură laterală pentru a ușura îmbrăcarea. În picioare purtau opinci cu obiele din lână.

Cușma era confecționată din blană de miel. Pieptarul era confecționat din pănură albă sau din piele cu blană în interior. Atât cioarecii, cât și căputul erau confecționate din pănură albă țesută în patru ițe și date la piuă. Opincile erau confecționate din piele de porc, iar ulterior din cauciuc. Tunsoarea la toți bărbații era scurtă, cei mai înstăriți purtau plete și mustăți, fără perciuni și barbă.

- **Obiceiurile**

- **Obiceiuri de iarnă**

Colindatul este unul dintre obiceiurile străvechi care se mai păstrează și în ziua de astăzi. De cu seară colindă copiii mici, ei poartă straiță în care pun „pomene”: mere, nuci, colăcei și mai mult dulciuri. Colinda se zice la fereastră, după ce gazda le răspunde afirmativ (Slobod, slobod) la întrebarea: „Slobodu-i a corinda?”. Mai târziu pornesc cetele de colindători care colindă până în zori. Se umblă cu „Steaua” și cu „Irodul”.

Verjelul se organiza a doua și a treia zi de Crăciun. Tizeșii tocmeau muzica și umblau împreună la colindat, pe la toate fetele, ca să le cheme la verjel. Danțul ținea de după-amiază până seara când plecau muzicanții „la mâncare” la tizeșii acasă. Fetele plecau însoțite de băieți acasă, și se întorceau „cu coșarca” plină de bunătăți. Coșarca era adusă de unul dintre băieți (drăguțul fetei, de obicei). În toată această perioadă, fetele erau însoțite de mame, care vegheau atent de pe margine la tot ce se întâmplă. La miezul nopții se punea masa, fetele serveau băieții cu bunătățile din coșarcă și închinau cu horincă, după care danțul continua până dimineață. A doua zi o luau de la capăt.

- **Obiceiuri de primăvară**

Postul Mare era ținut cu strictețe de toată lumea. Înainte de începerea postului se fierbeau vasele ca nu cumva să mai păstreze urme de grăsimi animale. În apropierea sărbătorii se făcea curățenie în toată casa. În noaptea de Înviere oamenii mergeau la biserică pentru slujbă. Pe dealurile satului se adunau feciori, aprindeau focuri mari iar la miezul nopții răspundeau cu „Adevărat a înviat” celor aflați la biserică. Obiceiul se păstrează și astăzi. În ziua de Paști se mergea la biserică cu coșarca, în care se puneau: pască, miel umplut, ouă roșii, slănină, cârnaț afumat. Coșercile erau frumos împodobite cu „șterguri”. Înainte de

mersul la biserică, oamenii se spălau pe față cu apă în care era un ban, grâu, busuioc și un ou roșu. Fiecare are semnificația mistică a sa: apa proaspătă semnifică sănătatea și o viață nouă, grâul și banul bogăția, busuiocul prosperitatea, iar oul virilitatea. Bărbații își puneau urzică în clop, ca să fie „aspri ca urzica”.

- Obiceiuri de vară

Cele mai reprezentative sărbători de pe timpul verii, care și în ziua de astăzi cultivă obiceiurile vechi de secole sunt: Rusaliile, Sfânta Mărie Mare, Sfântul Gheorghe sau Sânzienele.

- Obiceiuri familiale

Cele mai importante momente din viața omului – nașterea, căsătoria și moartea – sunt marcate în comuna Valea Chioarului de o serie de obiceiuri cu caracter ritual.

Obiceiurile familiale sunt legate de evenimente unice din viața fiecărui individ. La desfășurarea lor participă membrii de familie și un număr de invitați ce depinde de natura evenimentului.

La nașterea pruncului

Nașterea unui prunc este un eveniment deosebit în viața familiei și a comunității, aceasta declanșând o suită întregă de practici și acte ritualșe ce-și pierd originea în negura vremii.

Rolul cel mai mare în cadrul acestui ritual îl are moașa și nașa de botez. Moașa este o femeie în vârstă, cu experiență și multe cunoștințe în acest sens, un fel de asistentă medicală care asistă la naștere și îngrijește fătul în primele trei zile. Moașa, după ce taie buricul copilului urmărește ca atât buricul cât și placentă copilului să fie îngropate în grădina de flori a casei. Nașa de botez este obligată să se ocupe de îngrijirea mamei și a copilului. Ea duce mâncare proaspătă mamei 3 zile la rând și îmbăiează copilul zilnic. La prima îmbăiere pune în baia copilului un bănuț din argint, pentru ca pruncul să fie bogat, boabe de grâu ca acesta să fie strângător și petale de flori, să fie frumos. La fete se pune în plus și un inel pentru a avea noroc în dragoste.

La nuntă

Nunta este cea mai veche taină, întemeiată de însuși Dumnezeu în Rai, când i-a zis lui Adam „Nu este bine să fie omul singur”. Apoi lui

Adam și Eva i-a dat poruncă: „creșteți și vă înmulțiți și stăpâniți pământul”.

Însă orice nuntă este devansată de unele acțiuni ce se desfășoară obligatoriu într-o anumită ordine, astfel:

✓ Peșitul fetei

În Valea Chioarului peșitul fetei se face de către băiat, astfel: după o perioadă de înțelegere și prietenie între fată și băiat, băiatul se hotărăște a se căsători cu iubita lui. În acest caz el vine la părinții fetei însoțit de tatăl său și de 2-3 rude pentru a cere fata în căsătorie, cu care ocazie stabilesc data logodnei și a nunții, ce zestre dă fiecare și cine vor fi nănașii. Acest moment se încheie cu un ospăț care durează până dimineața.

✓ Mărsul pe vedere

Acest moment constă în mergerea la viitorul mire al miresei, a părinților ei și a cotorva rude, adică este un răspuns la vizita și cererea fetei în căsătorie. În caz că mersul pe vedere nu are loc, înseamnă că fata și părinții ei nu acceptă cererea în căsătorie.

✓ Credințarea

Se face la casa fetei participând rudele apropiate ale celor două familii. Obiceiurile legate de actul nupțial propriu-zis se concentrează în jurul a trei etape principale: căsătoria la primărie, cununia la biserică și nunta propriu-zisă.

La înmormântare

În universul de trăire și gândire a țaranului moartea este un fenomen natural, acceptat cu înțelegere în virtutea echilibrului ce trebuie să existe în permanentă mișcare a timpului și generațiilor.

Obiceiurile de înmormântare se desfășoară în trei etape: despărțirea de cei vii, pregătirea trecerii în lumea cealaltă și integrarea în lumea morților, respectiv restabilirea echilibrului social rupt prin plecarea celui mort. În Valea Chioarului sătenii consideră și acum anumite semne prevestitoare de moarte: urletul câinilor, țipătul cucuvelei sau bătaia în pereți denumită „picătoarea”.

- Descânțece

Cu toate că românul prin ființa sa este un om realist în anumite situații devine superstițios și chiar încrezător în unele basme, povești, blesteme și descânțece. Astfel, dealungul vremii în comună se practicau descânțece pentru aducerea laptelui la vaci, de deochi, de albeață, de bubă, etc.

Turismul ecologic

Într-o lume aflată în plin proces de globalizare, puternic urbanizată, poluată și marcată de o stare continuă de stres, goana permanentă după performanță și foloase materiale necesare supraviețuirii într-un mediu de afaceri necruțător scoate din ce în ce mai mult în evidență importanța absolută a zonelor neatinse de haosul cotidian, al acelor „colțuri de rai” în care liniștea și pacea sufletească poate fi regăsită, iar puterile sleite în zbuciumul de zi de zi pot fi reîncărcate. Resursele naturale ale comunei Valea Chioarului, mediul sănătos și liniștit și ospitalitatea arhicunoscută a oamenilor locului pot face din comună un asemenea „colț de rai” în care oamenii deranjați de forfota marilor orașe să-și petreacă timpul liber savurând produsele culinare tradiționale, peisajul pitoresc și viața plină de culori a satului românesc.

Turismul de recreere

Peisajul pitoresc al comunei Valea Chioarului și zona preponderent montană în care se situează fac ca practicarea turismului de recreere să fie o posibilă direcție de urmat în eforturile de dezvoltare a comunei. Posibilitatea practicării sporturilor de iarnă și a drumețiilor montane, fauna deosebit de bogată, potrivită pentru practicarea vânătorii organizate pot sta la baza creării unor oferte turistice atractive pentru amatorii acestor activități. Crearea infrastructurii turistice necesare coroborată cu servicii turistice variate și alese poate genera plusvaloare economică și socială contribuind din plin la procesul de dezvoltare a comunei.

Agro-turismul

Agroturismul în UE este încurajat de către autorități deoarece este o formă de turism mai puțin intensivă, care afectează în mai mică măsură mediul înconjurător decât turismul de masă dar care totodată reprezintă

o sursă de venit pentru comunitățile care o practică și implicit pentru bugetul statului.

În România, situația este oarecum paradoxală. Deși se poate lăuda cu un potențial turistic uriaș, țara noastră nu a avut parte de o strategie coerentă în domeniu. În ciuda diferitelor guvernări și a măsurilor propuse de ei, avantajele întârzie să apară. Este cu atât mai mult o prioritate dezvoltarea acestui segment, cu cât agroturismul este capabil să valorifice excedentul de cazare existent în gospodăria țărănească prin implicarea turiștilor în viața gospodăriei și furnizarea acestora de servicii și activități (masă, cazare, interacțiune cu mediul socio-natural) proprii gospodăriei țărănești, fără a-i conturba acesteia specificul.

Practicarea agroturismului în comuna Valea Chioarului poate deveni o pârghie importantă în economia locală și zonală îndeosebi datorită faptului că ea presupune o investiție inițială mai scăzută decât în cazul celorlalte tipuri de turism putând fi valorificate construcțiile deja existente prin dotarea lor corespunzătoare pentru deservirea clienților. În același timp, odată cu dezvoltarea sectorului zootehnic din comună se poate realiza “cuplarea” activităților fermelor înființate cu practicarea agroturismului, prin completarea construcțiilor adiacente fermei cu o construcție destinată activităților turistice.

Măsuri de îmbunătățire propuse:

- Dezvoltarea infrastructurii turistice din zonă
- Promovarea valorilor culturale și tradiționale din zonă
- Mediatizarea obiectivelor turistice existente pe raza comunei
- Sprijinirea eforturilor de înființare de unități turistice
- Realizarea site-ului comunei, site-uri și materiale informative pentru promovarea capitalului turistic al zonei
- Parteneriate strategice cu agenții de turism
- Atragerea turiștilor străini prin promovarea comunei prin înfrățiri și colaborări cu comune similare din străinătate și participarea la diferite târguri și evenimente specifice
- Fonduri private de vânătoare
- Prezervarea resurselor naturale pentru păstrarea atractivității turistice
- Promovarea fondurilor europene în cadrul populației din zonă pentru încurajarea investițiilor în domeniu
- Concesionări de terenuri pentru investiții în turism

V. DEZVOLTAREA ACTIVITĂȚILOR ECONOMICE NON-AGRICOLE

În prezent, funcțiile economice ale zonei rurale depind aproape în întregime de existența activităților agricole. Necesitatea restructurării activităților la nivelul fermelor agricole împreună cu îmbunătățirea capitalului fermelor comerciale și orientarea inevitabilă către o ocupare parțială în agricultură va determina eliberarea unei părți considerabile a forței de muncă din sectorul agricol.

Această situație explică necesitatea creării de locuri de muncă alternative, precum și a surselor de venituri adiționale din activități non-agricole, alături de reorientarea forței de muncă spre activități non-agricole productive și către dezvoltarea serviciilor pentru populația rurală.

Dezvoltarea micro-întreprinderilor este recunoscută ca fiind sursa cea mai semnificativă de creare de locuri de muncă/obținere de venituri în spațiul rural.

În prezent există disparități profunde între zonele urbane și rurale, în ceea ce privește mediul de afaceri, ca urmare a unei infrastructuri slab dezvoltate în zonele rurale, a lipsei resurselor financiare, a dificultăților de accesare a creditelor dar și a nivelului redus de pregătire antreprenorială.

Având în vedere numărul mic al micro-întreprinderilor în spațiul rural și nivelul redus al veniturilor obținute din activități non-agricole, se impune necesitatea creării de noi microîntreprinderi care vor revitaliza economia rurală prin crearea de locuri de muncă pentru populația rurală în sectorul non-agricol și creșterea veniturilor acesteia.

Astfel, este necesară promovarea diversificării activităților prin asimilarea de noi competențe antreprenoriale, dobândirea de noi abilități și furnizarea de noi servicii pentru populația rurală. Acești factori vor contribui la creșterea economică și implicit la schimbarea mentalității și la creșterea standardului de viață în mediul rural, precum și la stabilitatea echilibrului social și economic.

Dezvoltarea durabilă a economiei rurale prin încurajarea activităților non-agricole, în scopul creșterii numărului de locuri de muncă și a veniturilor adiționale reprezintă un obiectiv important pentru administrația publică locală din comuna Valea Chioarului.

Implementarea acestui obiectiv se va putea realiza prin:

- Crearea de micro-întreprinderi precum și dezvoltarea celor existente în sectorul non-agricol, în spațiul rural;
- Încurajarea inițiativelor de afaceri promovate, în special de către tineri și femei;

- Încurajarea activităților meșteșugărești și a altor activități tradiționale;
- Reducerea gradului de dependență față de agricultură.
- Crearea și diversificarea serviciilor pentru populația rurală prestate de către micro-întreprinderi.

Direcțiile de dezvoltare ale activităților non agricole din comuna Valea Chioarului sunt următoarele:

Investiții în activități non-agricole productive cum ar fi:

- Industria ușoară (articole de pielărie, încălțăminte, lână, blană, tricotaje, produse de uz gospodăresc, produse odorizante etc.);
- Releansarea industriei miniere – extracția de bentonită
- În activități de procesare industrială a produselor lemnoase - începând de la stadiul de cherestea (ex. mobilă);
- Dezvoltarea unor puncte de colectare și prelucrare a plantelor medicinale
- Mecanică fină, asamblare mașini, unelte și obiecte casnice, producerea de ambalaje etc.
- Investiții pentru dezvoltarea activităților meșteșugărești, de artizanat și a altor activități tradiționale non-agricole cu specific local (prelucrarea fierului, lânii, olăritul, brodatul, confecționare instrumente muzicale tradiționale etc.), precum și marketingul acestora (mici magazine de desfacere a propriilor produse obținute din aceste activități).

Servicii pentru populația rurală cum ar fi:

- Servicii de croitorie, frizerie, cizmărie;
- Servicii de conectare și difuzare internet;
- Servicii de mecanizare, transport (altele decât achiziția mijloacelor de transport) protecție fitosanitară, însămânțare artificială a animalelor;
- Servicii reparații mașini, unelte și obiecte casnice.

VI. INCLUZIUNE SOCIALĂ ȘI PROMOVAREA EGALITĂȚII DE ȘANSE

Eliminarea oricăror forme de discriminare în toate sferele vieții socio-economice este o precondiție esențială pentru asigurarea drepturilor omului și a bunăstării fiecărui cetățean. Promovarea constantă, sistematică și concertată a principiului egalității de șanse între bărbați și femei, alături de asigurarea unei participări sporite a femeilor în viața economică și socială, ca protagoniste cu drepturi depline, constituie preocupări constante și susținute în România. Principiul nediscriminării stă la baza sistemului legal românesc, iar egalitatea tuturor cetățenilor în fața legii este garantată prin Constituție.

Cetățenii sunt egali în fața legii și a autorităților publice, fără privilegii și fără discriminări bazate pe rasă, naționalitate, origine etnică, limbă, religie, sex, opinie, apartenență politică, avere sau origine socială. Totodată, statul recunoaște și garantează persoanelor aparținând minorităților naționale dreptul la păstrarea, dezvoltarea și exprimarea identității lor etnice, culturale, lingvistice și religioase.

În aceeași direcție, Legea nr. 2002 din 19 aprilie 2002 privind egalitatea de șanse între bărbați și femei reglementează promovarea unui tratament egal și interzice orice formă de discriminare privind accesul la toate nivelurile de instruire, formare profesională, inclusiv la educația continuă.

În vederea realizării acestui deziderat, în România există o autoritate de stat autonomă, sub control parlamentar, care își desfășoară activitatea în domeniul discriminării (Consiliul Național pentru Combaterea Discriminării) și totodată a fost creată o instituție responsabilă cu promovarea egalității dintre bărbați și femei, și anume Agenția Națională pentru Egalitatea de Șanse între Femei și Bărbați.

Prima instituție este garantul respectării și aplicării principiului nediscriminării în conformitate cu legislația națională și internațională, în vreme ce a doua vizează promovarea de măsuri în vederea remunerării egale a femeilor și bărbaților pentru aceeași muncă prestată, măsuri care au ca obiectiv principal garantarea unui tratament egal pe piața muncii, referitor la formare profesională sau la oportunitățile de promovare, cu scopul eliminării oricăror forme de discriminare directă sau indirectă.

Prevenirea oricăror forme de discriminare bazate pe sex, rasă, origine etnică, convingeri religioase sau credințe, invaliditate, vârstă sau orientare sexuală și promovarea egalității de șanse între bărbați și femei este și pentru autoritățile din Valea Chioarului un aspect foarte important. Obiectivul este nu doar de a asigura oportunități egale pentru toate categoriile sociale, ci și acela de a crește reprezentativitatea acestora în

acele domenii unde participarea lor nu este echitabilă, implicarea activă în politică, afaceri, educație, cultură, asistență socială etc.

Dezvoltarea durabilă a comunei Valea Chioarului are la bază asigurarea respectării principiului egalității de șanse, direcțiile fiind stabilite fără discriminări bazate pe sex, rasă, origine etnică, convingeri religioase sau credințe, invaliditate, vârstă sau orientare sexuală, având la bază analiza structurală a încurajarea intrării femeilor pe piața muncii și creșterea numărului femeilor antreprenor.

Pe termen mediu și lung se urmărește ca situația femeilor să se îmbunătățească, acest lucru fiind reflectat în creșteri de venit, creare de noi locuri de muncă și ridicarea gradului de pregătire a acestei categorii sociale.

Totodată, se urmărește încurajarea participării femeilor în procesul decizional, printr-o participare echilibrată a femeilor și bărbaților în toate domeniile, urmând să se aibă în vedere măsuri care să faciliteze intrarea femeilor pe piața muncii, de oferire de servicii pentru persoanele în vârstă.

VII. CULTURĂ ȘI TRADIȚII

O componentă importantă a vieții satului este cultura, domeniu care poate contribui în mod specific la creșterea gradului de atractivitate a satului pentru populația tânără.

Mijloacele prin care se transmite cultura în mediul rural sunt: căminele și alte așezăminte culturale, bibliotecile, cinematografele, radioul, televiziunea și internetul.

În ultimii 10-15 ani s-a putut constata o continuă degradare a mediului cultural al României pe fondul reducerii sprijinului financiar acordat domeniului, atât din partea bugetului public, cât și din partea finanțatorilor privați.

Patrimoniul cultural al satului românesc reprezintă o sursă importantă de dezvoltare atât la nivel regional cât și la nivel local, capitalul simbolic fiind esențial pentru identitatea culturală reprezentată prin valori, obiceiuri și îndeletniciri, credințe și simboluri împărtășite de către comunitate.

Manifestarea identității culturale, a tradițiilor și a obiceiurilor este influențată de regiune, care reprezintă mai mult decât o locație geografică. Date fiind acestea, menținerea identității culturale trebuie să includă câțiva factori, cum ar fi educația și consumatorii de cultură.

În acest sens, **protejarea moștenirii rurale** este extrem de importantă în ceea ce privește dezvoltarea turismului rural ca modalitate

de promovare a satelor românești, cu un efect pozitiv asupra atragerii turiștilor și cu beneficii economice pentru populația locală.

Conservarea tradițiilor, culturii, obiceiurilor din mediul rural și promovarea specialităților culinare și a băuturilor tradiționale reprezintă mijloace de creștere a potențialului turistic în multe alte țări.

Obiective:

- Îmbogățirea continuă a fondului de carte al bibliotecilor școlare și comunale
- Informatizarea bibliotecilor
- Amenajarea/modernizarea spațiilor de lectură în cadrul bibliotecilor
- Organizarea unor cercuri de lectură, grupuri de teatru
- Încurajarea activităților cultural-folclorice în școli: grupuri de dansuri și cântece populare, meșteșuguri tradiționale
- Participarea grupurilor folclorice la concursuri și festivaluri de folclor
- Revitalizarea zonelor și clădirilor istorice
- Crearea/reactivarea tradițiilor „pierdute” respectând specificul cultural, etnic și confesional al comunităților
- Crearea de circuite turistice cultural-religioase
- Dezvoltarea/reabilitarea obiectivelor culturale prin atragerea fondurilor europene și a altor surse de finanțare prin colaborare și schimburi internaționale
- Restaurarea și conservarea patrimoniului cultural
- Înființarea unui Muzeu al satului /Amenajarea unui spațiu tradițional în Caminele culturale din localitățile aparținătoare
- Parteneriat intercomunitar pentru stabilirea de strategii, măsuri, priorități, inițiative antreprenoriale și planuri de acțiune în vederea valorificării durabile a patrimoniului și tradițiilor culturale locale
- Reabilitarea durabilă a patrimoniului construit și a clădirilor vechi

VIII. MEDIUL

Spațiul rural românesc se caracterizează prin resurse naturale aflate într-o stare de conservare în general bună, printr-un nivel ridicat de biodiversitate, asociat unei diversități de habitate și ecosisteme, de păduri și de peisaje agricole valoroase dar, în acelaș timp, viitorul

apropiat aduce provocări serioase: menținerea acestor valori naturale și lupta împotriva schimbărilor climatice.

Comuna Valea Chioarului deține un mediu natural în cadrul căruia se integrează vaste arii care se remarcă, în general, printr-o bună stare de conservare a resurselor naturale de sol și apă, prin varietatea peisajelor tradiționale și printr-o remarcabilă diversitate biologică.

Deși a existat o tendință de utilizare redusă a produselor chimice în agricultură, o serie de terenuri agricole au fost afectate de utilizarea incorectă a îngrășămintelor chimice și a pesticidelor, drenaje sau de aplicarea unor lucrări mecanice inadecvate, motiv pentru care componentele de mediu (în special solul și apa), pe suprafețe reduse, au fost puternic degradate.

Abandonul activităților agricole și practicile agricole inadecvate apărute ca urmare a lipsei de cunoștințe de specialitate ori a resurselor financiare limitate, au influențat în mod negativ biodiversitatea și au determinat apariția sau accentuarea fenomenului de eroziune a solului. De asemenea, abandonul practicării pășunatului a dus la degradarea multor pajiști datorită apariției succesiunii ecologice, manifestată prin apariția unor specii invazive.

România este caracterizată de un nivel ridicat de biodiversitate - din punct de vedere al numărului de specii, al habitatelor și al ecosistemelor pe care le formează și din punct de vedere al suprafețelor deținute de acestea, însă modificările actuale de peisaj pun în evidență amenințări serioase: intensificarea activităților agricole ce afectează cu precădere zonele mai productive și abandonarea activităților agricole ce se manifestă mai ales în zonele slab productive.

Pajiștile semi-naturale reprezintă cele mai valoroase ecosisteme din categoria terenurilor agricole, dar renunțarea în unele zone la activitățile agricole tradiționale (cosit, pășunat) conduce la degradarea habitatelor și la modificări de peisaj. Cu deosebire, în zona montană există o tendință de abandonare a activităților agricole, mai ales în cazul pajiștilor semi-naturale.

În general, se poate spune că populațiile al căror habitat îl constituie terenurile agricole și forestiere înregistrează o stare favorabilă de conservare și nu există presiuni majore asupra lor sau factori de risc.

România dispune de o mare diversitate forestieră și este una dintre puținele țări europene care mai posedă păduri virgine. Multe dintre aceste păduri joacă roluri importante de mediu și ca spațiu recreațional, dar reprezintă în același timp și o importantă valoare economică.

Pădurile dețin funcții multiple, spre exemplu, aici se regăsesc habitate importante pentru fauna sălbatică, asigură funcția de protecție în bazinele torențiale, dar dețin și alte funcții de protecție și asigură, de asemenea, importante servicii de mediu cu impact pozitiv asupra

comunităților umane. Acolo unde aceste valori sunt considerate de importanță mare sau crucială, pădurile pot fi clasificate ca având valoare înaltă de conservare.

Obiective specifice pentru păstrarea unui mediu curat și nepoluat:

- Realizarea împăduririlor în vederea absorbției și a retenției gazelor cu efect de seră. Rolul pădurilor în reducerea CO₂ și purificarea aerului este bine cunoscut. Schimbările survenite în utilizarea terenului (incluzând împădurirea terenului agricol sau neagricol) afectează în mod direct balanța carbonului – în special, prin înființarea pădurilor tinere, cu viteză mai mare de creștere, care absorb cantități mai mari de CO₂ în comparație cu pădurile îmbătrânite;

- Utilizarea biomasei ca sursă de energie regenerabilă
- Scăderea emisiilor poluante în aer
- Limitarea poluării punctiforme și difuze a apei
- Limitarea poluării punctiforme și difuze a solului
- Protecția solului împotriva eroziunii eoliene și hidrice
- Pădurile au un rol important în menținerea stabilității terenurilor, inclusiv pentru controlul eroziunii, alunecărilor de teren sau avalanșelor. Împăduririle cu specii indigene vor viza de asemenea terenurile agricole cu probleme de eroziune și pericol de alunecare.

- Pastrarea stării favorabile de conservare a habitatelor și speciilor de floră și faună sălbatică (inclusiv evitarea fragmentării habitatelor)

- Menținerea funcțiilor ecologice a apelor curgătoare
- Îmbunătățirea stării de sănătate umană prin implementarea unor măsuri de prevenire a poluării și ameliorarea problemelor existente (ex: calitatea apei de băut, canalizare, depozitarea deșeurilor, poluare sonoră)

- Facilitarea utilizării resurselor regenerabile
- Reducerea generării deșeurilor, creșterea gradului de colectare a deșeurilor, creșterea gradului de valorificare a deșeurilor

- Menținerea activităților umane în spațiul rural prin încurajarea utilizării practicilor agricole tradiționale

- Asigurarea protecției peisajului natural și cultural prin revitalizarea zonelor degradate

- Îmbunătățirea eficienței utilizării resurselor energetice
- Facilitarea generării energiei din surse regenerabile
- Îmbunătățirea comportamentului prin încurajarea practicilor agricole durabile

- Promovarea zonelor rurale prin intermediul turismului durabil, în special prin încurajarea agro-turismului
- Îmbunătățirea comportamentului proactiv al populației;

IX. RELAȚII EXTERNE

Analiza SWOT a relațiilor externe ale comunei Valea Chioarului divulgă existența unei relații de înfrățire, factor deosebit de important în procesul de dezvoltare pe termen lung a comunei. Relațiile de colaborare cu entități asemănătoare din străinătate pot semnifica o ocazie importantă pentru locuitorii comunei în vederea exploatarea experienței acumulate de potențialii parteneri externi, în vederea lărgirii orizonturilor și a implementării locale ale unor idei de proiecte preluate de la aceștia.

Relațiile de înfrățire la nivel de comună atrag după sine o serie de avantaje atât pentru autoritățile publice din comună cât și pentru populație prin eventuale schimburi de experiență și vizite reciproce, activități comune de turism, atragerea unor investitori străni în comună, respectiv elaborarea și implementarea unor proiecte comune finanțate din programele de colaborare transfrontalieră.

În același timp, această colaborare se poate extrapola și la nivelul instituțiilor de cultură și de educație din cele două comune, organizându-se evenimente culturale comune, schimburi de experiență între școlile înfrățite sau activități între grupurile artistice existente.

Realizarea unei astfel de colaborări este cu atât mai la îndemână cu cât la nivelul județului există o serie de înfrățiri cu județe similare din întreaga Europa. De asemenea, statutul Maramureșului de membru de bază al Euroregiunii Carpatice înlesnește procesul de încheiere ale unor relații bilaterale de colaborare la nivelul comunelor.

Măsuri de îmbunătățire propuse:

- promovarea comunei în activitățile internaționale ale județului
- începerea demersurilor pentru realizarea unor înfrățiri cu comune similare sau cu profil asemănător din străinătate
- dezvoltarea spectrului de activități cu localitatea înfrățită Affligen
 - dezvoltarea colaborării la nivelul instituțiilor de cultură și educație
 - schimb de experiență în bune practici în administrația publică locală

- organizarea unor schimburi de experiență și a evenimentelor comune
- promovarea posibilităților de investiție în comună
- realizarea site-ului comunei
- școli și tabere organizate conform principiului reciprocității între elevii din comune

Fondurile post-aderare

Instrumentele structurale

Fondurile Structurale și de Coeziune (FSC) sunt a doua investiție ca pondere din bugetul Uniunii Europene.

Instrumentele de tip structural sunt o formă de finanțare nerambursabilă, dar funcționează pe principiul cofinanțării. Proiectele sunt cofinanțate în special din fonduri publice ale Statului Membru, dar pot fi atrase și fonduri private.

În cadrul instrumentelor de tip structural, vom include următoarele fonduri comunitare destinate reducerii diferențelor de dezvoltare dintre statele membre ale Uniunii Europene și dintre regiunile acestora: Fondurile Structurale, Fondul de Coeziune și Fondurile complementare: Fondul Agricol European pentru Dezvoltare Rurală și Fondul European pentru Pescuit.

Conform HG 497/2004 privind stabilirea cadrului instituțional pentru coordonarea, implementarea și gestionarea instrumentelor structurale, instrumentele structurale denumesc fondurile structurale și Fondul de coeziune, luate în ansamblu;

1. **fondurile structurale** sunt instrumente financiare prin care Uniunea Europeană acționează pentru eliminarea disparităților economice și sociale între regiuni, în scopul realizării coeziunii economice și sociale:

- a) Fondul european pentru dezvoltare regională este fondul structural care sprijină regiunile mai puțin dezvoltate, prin finanțarea de investiții în sectorul productiv, infrastructură, educație, sănătate, dezvoltare locală și întreprinderi mici și mijlocii;
- b) Fondul social european este fondul structural destinat politicii sociale a Uniunii Europene, care sprijină măsuri de ocupare a forței de muncă și dezvoltare a resurselor umane.

2. **Fondul de coeziune** este instrumentul financiar care sprijină investiții în domeniul infrastructurii de transport și mediu;

Fondul de coeziune este un instrument structural ce intervine pe ansamblul teritoriului național al statelor membre al căror PNB/locuitor se situează sub pragul de 90% din media europeană, pentru a cofinanța nu programe, ci proiecte mari în domeniile mediu și transport (rețele de transport transeuropene și domenii de dezvoltare durabilă ce aduc beneficii protecției mediului – eficiență energetică și energie regenerabilă, transport intermodal, transport urban și transport public

ecologic). Fondul de Coeziune sprijină aceste state membre să se conformeze normelor europene din domeniile menționate.

Politica de Coeziune se fundamentează de asemenea pe principiul solidarității financiare, oferind sprijin statelor și regiunilor mai puțin dezvoltate, sau care se confruntă cu dificultăți structurale, în scopul creării de locuri de muncă și creșterii competitivității. Peste o treime din bugetul Uniunii Europene este alocat politicii de coeziune pentru a reduce diferențele de dezvoltare dintre regiuni și disparitățile dintre cetățeni în ceea ce privește bunăstarea

Fondurile complementare

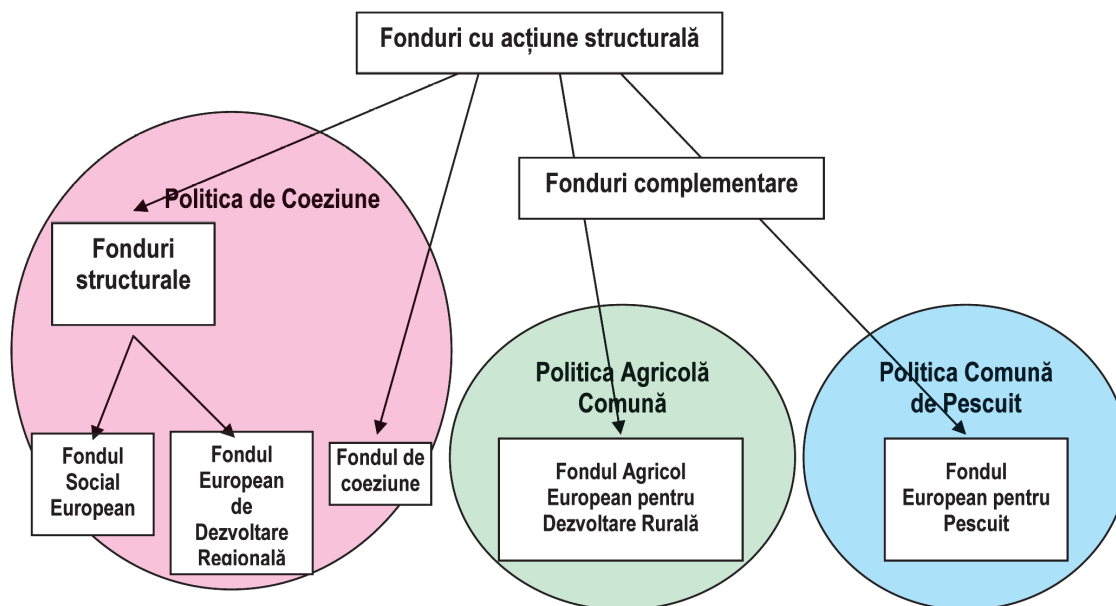
Politica Agricolă Comună, prin intermediul Politicii de Dezvoltare Rurală joacă un rol din ce în ce mai important în susținerea zonelor rurale, în cadrul demersului lor de a face față cu succes provocărilor continue din domeniul economic, social și de mediu. Zonele rurale constituie 90% din teritoriul UE extinse iar noul cadru legislativ comunitar accentuează mai clar necesitatea stimulării creșterii economice și a numărului de locuri de muncă în mediul rural, precum și a dezvoltării durabile.

Politica de Dezvoltare Rurală se va axa în perioada 2007 – 2013 pe trei linii tematice: îmbunătățirea competitivității agricole și forestiere; protecția mediului și a zonelor rurale; îmbunătățirea calității vieții și diversificarea economiei rurale, la care se adaugă axa Leader care susține inițiativele locale de dezvoltare rurală.

Fondul European Agricol pentru Dezvoltare Rurală (FEADR) – înlocuiește Fondul European de Orientare și Garanție Agricolă (FEOGA), în vigoare în perioada 2000 – 2006. Fondul va contribui la îndeplinirea obiectivelor de creștere a competitivității agricole și forestiere, de management agricol și mediu, de îmbunătățire a calității vieții și diversificarea activităților economice în perimetrele ce variază de la zone rurale cu populație redusă până la zonele rurale periurbane aflate în declin sub presiunea centrelor urbane.

Politica Comună de Pescuit gestionează activitatea de pescuit și acvacultură în Uniunea Europeană, cu exploatarea resurselor acvatice în condiții ce asigură dezvoltarea durabilă în domeniile economic, mediu și social. Se acordă o mare importanță protejării și conservării resurselor acvatice precum și reducerii impactului activităților de pescuit asupra eco-sistemelor marine. Un alt obiectiv al Politicii de Pescuit este eficientizarea pescuitului și asigurarea unui standard de viață corect pentru cei care depind de această activitate.

Fondul European pentru Pescuit (FEP) – înlocuiește Instrumentul Financiar de Orientare a Pescuitului (IFOP) care a fost în vigoare în perioada 2000 – 2006. Pe lângă măsurile de asigurare a continuității activităților de pescuit și exploatare rațională și protejare a resurselor de pescuit, dezvoltare de întreprinderi viabile în sectorul piscicol, dezvoltare și îmbunătățire a calității vieții din zonele dependente de pescuit, FEP va contribui la implementarea schimbărilor aduse PCP de la ultima reformă, din 2002.

Pentru FEDR, FSE, FEADR și FEP rata maximă a intervenției UE este 75%, însă pentru România va fi de 85% din totalul costurilor eligibile, în timp ce pentru Fondul de Coeziune aceasta este fie de maxim 80% din totalul costurilor eligibile, fie de maxim 85% din costul total. Pentru România rata de intervenție UE în cazul Fondului de Coeziune va fi tot de 85%.

Cum funcționează fondurile?

La începutul fiecărei perioade de programare (cadru financiar multianual pe o perioadă de 7 ani), Uniunea Europeană decide asupra bugetului dedicat instrumentelor structurale sau de tip structural și definește regulile de bază care se aplică în utilizarea lor. Următoarea perioadă de programare pentru UE și în același timp prima pentru România în calitate de stat membru va fi 2007 – 2013. Bugetul este împărțit pe State Membre și Obiective prioritare; zonele care pot

beneficia de finanțare din Fonduri Structurale sunt definite de Comisie în acord cu Statul Membru implicat.

Ca urmare a acestor decizii UE, fiecare Stat Membru stabilește propriile obiective strategice de dezvoltare pentru a căror realizare se elaborează un Plan Național de Dezvoltare (PND), în colaborare cu actorii economici și sociali relevanți. Statul Membru și Comisia Europeană discută asupra conținutului Planului Național de Dezvoltare și, pe baza acestuia, definesc cea mai adecvată repartizare a fondurilor naționale și comunitare necesare implementării lui. Documentul rezultat este Cadrul Național Strategic de Referință (CNSR). Documentele similare pentru Agricultură și Pescuit sunt Planul Național Strategic de Dezvoltare Rurală, respective Planul Național Strategic pentru Pescuit și Acvacultură. Ca urmare a negocierilor, Comisia adoptă CNSR și programele sale operaționale regionale sau sectoriale (Programe Operaționale) în funcție de concordanța celor din urmă cu scopurile și prioritățile PND și ale Directivelor Strategice Comunitare referitoare la coeziune.

Planul National de Dezvoltare 2007-2013

Planul Național de Dezvoltare a României pentru perioada financiară 2007-2013 reprezintă documentul de planificare strategică și programare financiară multianuală, aprobat de Guvern și elaborat într-un larg parteneriat, care va orienta dezvoltarea socio-economia a României în conformitate cu Politica de Coeziune a Uniunii Europene.

PND reprezintă documentul pe baza căruia au fost elaborate Cadrul Strategic Național de Referință 2007-2013 (CSNR), reprezentând strategia convenită cu Comisia Europeană pentru utilizarea instrumentelor structurale, precum și Programele Operaționale prin care se vor implementa aceste fonduri.

Strategia de dezvoltare a PND 2007-2013 este o reflectare a nevoilor de dezvoltare ale României, în vederea reducerii cât mai rapide a decalajelor existente față de UE. Strategia PND 2007-2013 se axează atât pe orientările strategice comunitare privind coeziunea, cât și pe prioritățile Agendei Lisabona și obiectivele de la Göteborg.

PND-ul României pentru perioada 2007-2013 prevede șase priorități naționale de dezvoltare pentru perioada 2007-2013:

1. Creșterea competitivității economice și dezvoltarea economiei bazate pe cunoaștere
2. Dezvoltarea și modernizarea infrastructurii de transport
3. Protejarea și îmbunătățirea calității mediului
4. Dezvoltarea resurselor umane, promovarea ocupării și incluziunii sociale și întărirea capacității administrative

5. Dezvoltarea economiei rurale și creșterea productivității în sectorul agricol
6. Diminuarea disparităților de dezvoltare între regiunile țării

Planul Național de Dezvoltare a României 2007-2013 reprezintă:

- Instrument pentru eficientizarea prioritizării investițiilor publice pentru dezvoltare
- Creează condițiile pentru îmbunătățirea managementului cheltuielilor bugetare pe termen mediu, cadru de investiții stabil, vizibil și predictibil
- Fundamentează necesitățile strategice de finanțare a căror acoperire se va realiza cu sprijinul UE
- Instrument util pentru “coordonarea donatorilor” (UE, IFI)

Cadrul Strategic Național de Referință 2007-2013

Cadrului Strategic Național de Referință(CSNR) este documentul strategic de referință pentru programarea Fondurilor Structurale și de Coeziune în România. Acest tip de document este elaborat de fiecare stat membru al UE, conform noului acquis privind Politica de Coeziune.

Prin acest document se explică modul în care vor fi implementate Instrumentele Structurale în România în perioada 2007-2013.

Scopul principal al CSNR este de a consolida obiectivul strategic al politicilor economice, de coeziune socială și regionale ale României, precum și de a stabili legăturile potrivite și corecte cu politicile Comisiei Europene, mai ales cu Strategia de la Lisabona, care stă la baza elaborării politicilor de dezvoltare economică și de crearea a noi locuri de muncă.

CSNR a fost elaborat pe baza Planului Național de Dezvoltare (PND) 2007-2013.

CSNR se implementează prin Programele Operaționale.

Programele operaționale

Obiectivele Politicii de Coeziune a Uniunii Europene în perioada 2007 – 2013:

1. Obiectivul “Convergență”: destinat să grăbească dezvoltarea economică pentru regiunile rămase în urmă, prin investiții în capitalul uman și infrastructura de bază.
2. Obiectivul “Competitivitate Regională și Ocuparea Forței de Muncă”: destinat să consolideze competitivitatea și atractivitatea regiunilor, precum și capacitatea de ocupare a forței de muncă printr-o dublă abordare (angajați și angajatori).

3. Obiectivul “Cooperare Teritorială Europeană”: urmărește întărirea cooperării la nivel transfrontalier, transnațional și interregional.

În perioada 2007-2013, toate regiunile de dezvoltare ale României sunt eligibile pentru Programele Operaționale sub obiectivele Convergență și Cooperare Teritorială.

În perioada 2007-2013 România va primi 19,667 miliarde euro din Fondurile Structurale ale Uniunii Europene. Aproximativ 98% din această sumă va fi alocată pentru șapte Programe Operaționale în cadrul obiectivului “Convergență” (diminuarea disparităților de dezvoltare economică și socială între regiunile UE). Cele 2% rămase vor fi alocate pentru șase Programe Operaționale sub obiectivul “Cooperare teritorială” cu țările învecinate.

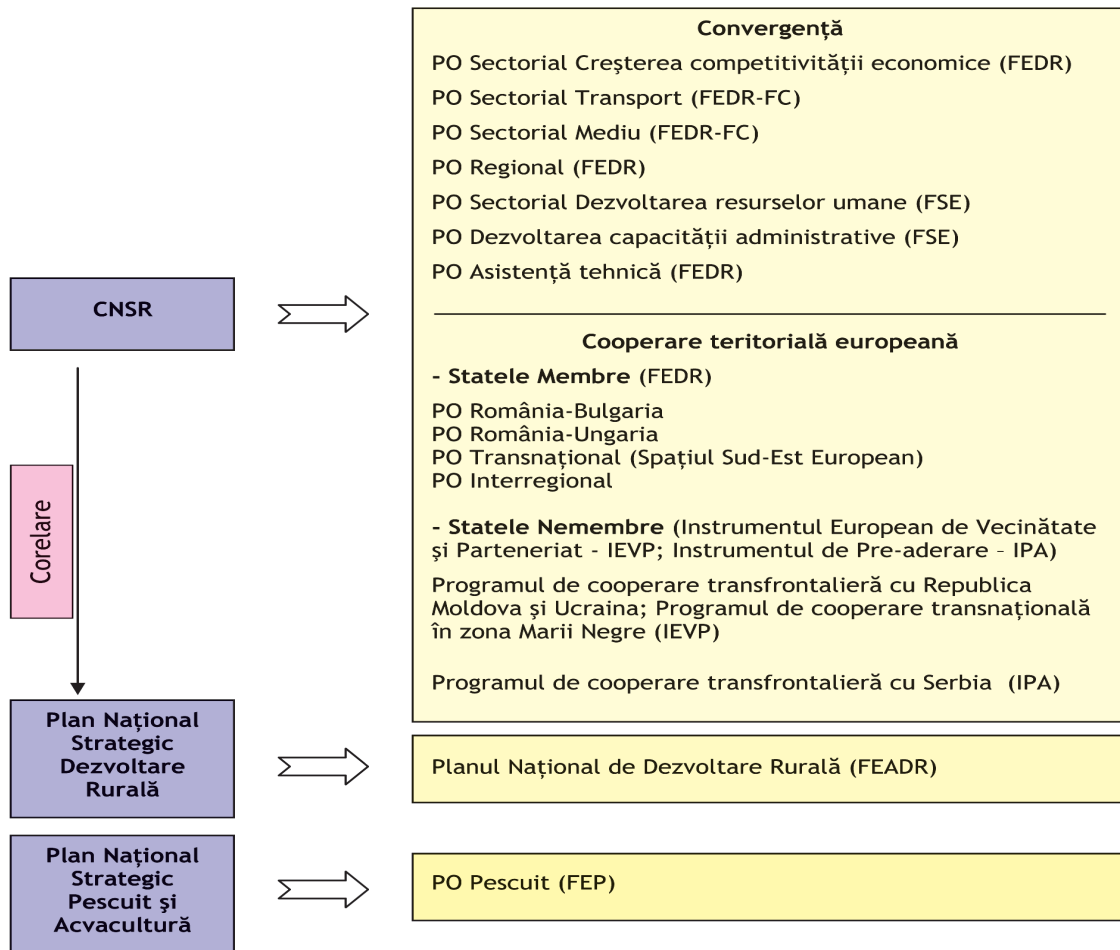
Obiectivul Convergență al Programelor Operaționale

Nr. crt.	Program Operational (PO)	Procent sume alocate din bugetul total	Autoritatea de Management a Programului Operațional (PO)
1.	PO Transport	23%	Ministerul Transporturilor
2.	PO Mediu	23%	Ministerul Mediului și Dezvoltării Durabile
3.	PO Regional (POR)	19%	Ministerul Dezvoltării, Lucrărilor Publice și Locuințelor
4.	PO Dezvoltarea Resurselor Umane	18%	Ministerul Muncii, Familiei și Egalității de Șanse
5.	PO Creșterea Competitivității Economice	13%	Ministerul Economiei și Finanțelor
6.	PO Dezvoltarea Capacității Administrative	1%	Ministerul Internelor și Reformei Administrative
7.	PO Asistență Tehnică	1%	Ministerul Economiei și Finanțelor

Obiectivul Cooperare Teritorială al Programelor Operaționale

8-13	PO Cooperare Teritorială	2%	Ministerul Dezvoltării, Lucrărilor Publice și Locuințelor
------	--------------------------	----	---

Programele Operaționale pe care le va derula România în perioada 2007 – 2013 și fondurile prin care acestea vor fi finanțate sunt prezentate în diagrama de mai jos:

Programele Operaționale vor avea o structură de management similară, având în componență o autoritate de management și, unde este cazul, organisme intermediare, supravegherea implementării programului fiind realizată de un Comitet de Monitorizare.

Principiile care stau la baza fondurilor structurale

- **Principiul adiționalității**

Adiționalitatea reprezintă nivelul cheltuielilor publice pe care statul membru al Uniunii Europene îl realizează din surse proprii, pe parcursul

perioadei de programare, pentru aceleași tipuri de măsuri finanțate din fondurile structurale, inclusiv cofinanțarea publică aferentă acestor măsuri. Fondurile Structurale și de Coeziune de care beneficiază statele membre ale Uniunii Europene sunt menite să completeze și nu să înlocuiască efortul național.

- Operează **pe principiul rambursării**

Spre deosebire de PHARE și ISPA, Fondurile Structurale și de Coeziune operează pe principiul rambursării, ca și SAPARD. Aceasta implică faptul că beneficiarii finali efectuează plata furnizorilor de lucrări sau servicii din fonduri proprii, iar ulterior, pe baza facturilor platite și a ordinelor de plată în baza cărora s-a făcut plata, se solicită rambursarea cheltuielilor efectuate.

- **Regula n+3/ n+2**

N este anul angajamentului, n+3 este anul până la sfârșitul căruia fondurile angajate în anul n trebuie cheltuite. Sumele necheltuite în intervalul menționat se pierd. În perioada 2007-2010 se aplică regula n+3 iar în perioada 2011-2013 regula n+2.

- **Principiul parteneriatului**

Principiul parteneriatului joacă un rol fundamental în implementarea Fondurilor Structurale. Conform Regulamentului General privind FEDR, FSE și FC, Statele Membre și Comisia trebuie să traseze acțiunile comunitare în strânsă consultare, iar în timpul tuturor fazelor (programare, monitorizare, evaluare) trebuie să implice cele mai reprezentative organisme la nivel național, regional, local. Acestea trebuie să includă parteneri economici, sociali, sectoriali, teritoriali, inclusive ONG-uri, și trebuie să ia în considerare principiul promovării șanselor egale între bărbați și femei și dezvoltarea durabilă prin integrarea protecției mediului.

Proiecte concrete pe categorii, surse de finanțare

Tipuri de proiecte care pot fi accesate de autorități publice locale

Nr. crt.	Denumire proiect	Sursa de finanțare
1	Asfaltare drumuri comunale și de interes local	PNDR
2	Construirea unui centru social multifuncțional	PNDR
3	Modernizarea rețelei publice de alimentare cu apă potabilă	PNDR
4	Rețea publică de canalizare și stație de epurare	POS Mediu, Fondul de Mediu, PNDR
5	Rețea de alimentare cu gaze naturale	PNDR
6	Extindere rețea de alimentare cu energie electrică	PNDR
7	Amenajare trotuare și alei pietonale	PNDR
8	Amenajare centru civic al comunei	PNDR
9	Amenajare stații de autobuz acoperite	PNDR
10	Amenajare parcuri în zonele aglomerate	PNDR
11	Extindere rețea iluminat public	PNDR
12	Amenajare spații publice de recreere (parcuri, terenuri/săli de sport, locuri de joacă pentru copii etc)	PNDR
13	Amenajarea cursurilor de apă care prezintă pericol de inundații	POS Mediu, Fondul de Mediu, PNDR
14	Amenajarea zonelor care prezintă pericol de alunecare de teren	POS Mediu, Fondul de Mediu, PNDR
15	Construcție și dotare grădinițe	PNDR
16	Renovare, modernizare și dotare a așezămintelor/căminelor culturale	PNDR
17	Amenajare stație de transfer pentru deșeuri și dotarea cu echipamente de gestionare a deșeurilor	POS Mediu, Fondul de Mediu, PNDR
18	Restaurarea /conservarea obiectivelor din patrimoniul cultural al comunei	PNDR
19	Modernizare/echipare școli	POR

Tipuri de proiecte care pot fi accesate de intreprinzători privați

Nr. crt.	Denumire proiect	Sursa de finanțare
1.	Firme de creștere a animalelor (vacii de lapte, vacii de carne, păsări pentru carne, păsări pentru ouă, porcine, ovine, caprine)	PNDR
2.	Unități de procesare lapte și produse lactate, carne și produse din carne, ouă,	PNDR
3	Unități de procesare a produselor agricole (unități de morărit și panificație, unități din sectorul producției de dulciuri și produse zaharoase, fabricare înghețată, conserve de fructe și legume, dulcețuri și paste de legume și fructe)	PNDR
4.	Unități de procesare a produselor forestiere lemnoase	PNDR
5.	Unități de procesare a produselor forestiere nelemnoase (semințe, fructe, frunze, rășini, ciuperci, plante medicinale)	PNDR
6.	Investiții în industria ușoară	PNDR
7.	Activități tradiționale non-agricole cu specific local	PNDR
8.	Servicii pentru populația locală (croitorie, frizerie, coafură, conectare și difuzare internet, însămânțare artificială a animalelor, protecție fitosanitară, reparații mașini, unelte, obiecte casnice etc)	PNDR
9.	Turism și servicii conexe turismului	PNDR

Proiecte publice prioritare pe perioada 2008-2013

Nr.	Denumire proiect	Perioada de implementare	Valoare proiect (euro)	Grad prioritate
1.	Alimentare cu apă + canalizare + stație de epurare	2008-2010	2.300.000	1
2.	Înființarea de drumuri noi, extinderea și îmbunătățirea rețelei de drumuri de interes local	2009-2013	1.700.000	2
3.	Construirea de grădinițe noi	2009-2010	550.000	3
4.	Reabilitare cămine culturale	2009-2010	300.000	4
5.	Construire centru social multifuncțional	2009-2010	600.000	5
6.	Construire sală de sport și centru sportiv și de agrement	2009-2011	1.100.000	6
7.	Colectarea și reciclarea deșeurilor	2008-2010	200.000	7
8.	Extinderea rețelei publice de joasă tensiune și/sau a rețelei publice de iluminat;	2010-2013	700.000	8
9.	Renovarea clădirilor publice	2010-2011	320.000	9
10.	Achiziționarea de utilaje și echipamente pentru serviciile publice	2008	60.000	10

Denumire proiect	Anul 2008				Anul 2009				Anul 2010				Anul 2011				Anul 2012				Anul 2013				Sursa de finanțare
	Trimestrul				Trimestrul				Trimestrul				Trimestrul				Trimestrul				Trimestrul				
	1	2	3	4	1	2	3	4	1	2	3	4	1	2	3	4	1	2	3	4	1	2	3	4	
Achiziționare echipamente servicii publice																									Buget local/județean/Program guvernamental
Colectarea și reciclarea deșeurilor																									Fondul de mediu/Program guvernamental
Reabilitare drumuri de interes local																									Program guvernamental/Județean/PNDR
Construirea de grădinițe noi																									Program guvernamental/PNDR
Reabilitare cămine culturale																									Program guvernamental/Județean/PNDR
Construire centru social multifuncțional																									PNDR
Construire centru sportiv și de agrement																									Program guvernamental
Apă+canalizare																									PNDR
Iluminat public/extindere rețea joasă tensiune																									PNDR
Renovarea clădirilor publice																									PNDR/buget local/județean

